

Lončar in Rožič sprejela Slovence

Jugoslovanski zunanji minister Budimir Lončar, predsednik skupščine Jugoslavije dr. Marjan Rožič in član Zvezne konference SZDL Stojan Dimovski so v ponedeljek v Beogradu sprejeli štiričlansko delegacijo koroških Slovencev pod vodstvom obeh predsednikov dipl. inž. Feliksa Wieserja in dr. Matevža Grilca.

V zvezi z grozečim ločevanjem na dvojezičnih šolah so predstavniki koroških Slovencev poudarili, da bi to nasprotovalo duhu sedmega člena ADP in privedlo do izolacije ter povzročilo stalen narodnostni konflikt.

Zunanji minister Lončar in predsednik skupščine Rožič sta izjavila, da Jugoslavija želi razvijati dobrososedske odnose z Avstrijo, da pa mora biti vanje vključena tudi manjšina. Poudarila sta, da še ni izpolnjen 7. člen in da Jugoslavija pričakuje, da bo Avstrija vse odprte probleme reševala v soglasju z manjšino.

Visoki jugoslovanski politiki so slovenski delegaciji tudi zagotovili, da bodo šolsko oziroma manjšinsko vprašanje uvrstili na dnevni red bližnjega obiska avstrijskih parlamentarcev v Beogradu. Ob koncu je slovenska delegacija informirala domače in tuje dopisnike o razgovorih in o položaju Slovencev na Koroškem.

Danes 16 strani

Zveza Slovenskih organizacij na Koroškem je včeraj seznanila koroški in jugoslovanski tisk o svojih sklepih v zvezi s šolskim vprašanjem, memorandumom in o rezultatih razgovorov delegacije koroških Slovencev v Beogradu. Predsednik dipl. inž. Feliks Wieser, tajnik dr. Marjan Sturm in vodja Slovenskega znanstvenega inštituta dr. Avgustin Malle (slika) so ob tej priložnosti še enkrat pojasnili odklonilno stališče Slovencev do iniciativnega predloga treh strank. Razgovore v Beograd je predsednik Wieser ocenil kot zelo koristne, posebno v zvezi z obiskom avstrijskih parlamentarcev v Jugoslaviji prihodnji teden.

Napad na dvojezično šolo se stopnjuje – „paket“ nejasen!

Stopnjujoči se napad treh strank in nemških nacionalnih sil na dvojezično šolo ter s tem povezana grožnja o ločevanju šolarjev po jezikovnih kriterijih in degradacija dvojezičnih učiteljev, nejasen in v sedanji obliki nesprejemljiv „memorandum“ zvezne vlade, očitna povezava med ločitvenim šolskim modelom in ponujenim „paketom“, vprašanje vstopa v sosvet, najnovejši napadi na slovenščino v cerkvi, so bile glavne teme skupne seje upravnega in

nadzornega odbora Zveze slovenskih organizacij na Koroškem pretekli četrtek ter včerajšnje tiskovne konference na sedežu ZSO v Celovcu.

Po večurni temeljiti razpravi – vodila jo je podpredsednica NO ZSO Milena Gröblacher – sta oba odbora soglasno sprejela naslednje sklepe:

● Zveza slovenskih organizacij odločno odklanja najnovejši iniciativni predlog treh strank avstrijskemu par-

lamentu, ker le-ta predvideva ločevanje otrok po jezikovnih kriterijih.

● ZSO se odločno zavzema za skupen zakonski predlog o šolski reformi, ki naj bi ga obe osrednji organizaciji predali zvezni vladi.

● ZSO zahteva razgovor z avstrijskim kanclerjem dr. Vranitzkim o šolstvu in drugih perečih narodnostnih vprašanjih. Pri tem opozarja na izjavo zveznega kanclerja, da ne bo reforme v šolstvu brez konsenza s slovensko

narodnostno skupnostjo.

● ZSO ocenjuje „memorandum“ zvezne vlade kot nejasen in potreben konkretnih pojasnil. ZSO lahko šele potem sklepa o morebitnem vstopu v sosvet za narodnostne skupnosti. Konkretno stališče „memorandumu“ bo ZSO posredovala vladi v naslednjih štirinajstih dneh.

● ZSO tudi zahteva razgovor o šolstvu in položaju slovenske narodne skupnosti na Koroškem z najvišjimi (nadaljevanje na 5. strani)

PREBERITE

na strani

- 3 Mednarodni obzornik
- 5 Stališče ZSO k ločevanju in paketu
- 6 Pepej Marketz zavrača obrekovanje
- 7 Diese Woche im Slovenski vestnik
- 8 Kaj je povedal Waldheim komisiji zgodovinarjev?
- 11 SPD Rož pripravlja nov koncert
- 13 Koroški kulturni dnevi v Ljubljani
- 14 Vestnikov roman
- 15 V tem tednu na televiziji

Nad 300 ljudi pri spominskem pohodu in teku

Smučarskega teka in pohoda na Arihovo peč se je udeležilo nad 300 ljudi. Letošnja prireditev je bila v znamenju treh obletnic: pohod je

bil deseti po vrsti, Slovenska športna zveza je „mlada“ 40 let, udeleženci pa so se poklonili spominu na žrtve fašizma, ki se je začel s priključitvijo

Avstrije leta 1938. Na sliki dobitnik Vestnikove plakete, najboljši dneva Hans Moll (desno).

Slika: Rulitz

1938–1988: Mock ne pozna krivcev

Pretekli teden se je tudi ljudska stranka ob sodelovanju svoje politične akademije ter Vogelsangovega inštituta na posebnem simpoziju odzvala spominu na leto 1938. In to – predvsem ob predavanju Aloisa Mocka – na prav poseben način. Jedro izpovedi je bilo, da Avstrija in Avstrijci takrat niso mogli preprečiti najhujšega – bili so pač žrtve in so to tudi še danes. Nič o sokrivdi, soodgovornosti, in prav po waldheimovski se pri spominski inscenaciji ÖVP tudi nihče ni spomnil pogubne vloge avstrijskega klerofašizma, ki je najprej razbil demokratično državo, nato pa organizirano delavsko gibanje. Za ÖVP sta očitno ravno Schuschnig in Dollfus poslednja branilca samostojne in neodvisne Avstrije. Kako usodno se zgodovina ponavlja!

Koroški Slovenci v dnevih

Med koroškimi Slovenci se je le razmeroma redko govorilo o prvem obdobju pod nacizmom. Eden izmed vzrokov je bil, da se dolgo nismo zavedli globokih sprememb, ki so nastale z nacizmom. Glede na procese, ki jih je sprožilo, je po plebiscitu leta 1920 leto 1938 za nas vsekakor najvažnejša prelomnica. Kljub temu ga v zavesti starejše slovenske generacije zasenčujeta leti 1941 in 1942. Leta 1941 je Nemčija napadla Jugoslavijo, na Koroškem pa je nacizem uničil vse slovenske organizacije, pregnal slovensko besedo iz cerkve, izgnal skoraj vse slovenske duhovnike. Leto 1942 pa je ostalo neizbrisno v spominu zaradi deportacije več sto slovenskih družin. Hkrati pa je to leto tudi začetek oboroženega upora koroških Slovencev. Raziskovati odkrito nasilje proti Slovincem, deportacijo, in poskus genocida je bilo vsekakor potrebno. Obravnava antinacističnega upora pa je

imela upravičeno prednost. Razen tega je bilo partizansko gibanje z drugimi oblikami odpora vred vsekakor bolj svetla točka v novejši zgodovini koroških Slovencev kot zadržanje slovenskega vodstva v letu 1938, čeprav je le-to skušalo ohraniti najosnovnejše pogoje preživetja organiziranih oblik narodnega življenja, v nekaterih primerih pa tudi reševati številne predstavnike kulturnega in političnega življenja pred zasledovanjem in kazenskimi ukrepi novega režima. Ravnanje tedanjih vodilnih slovenskih predstavnikov je bilo tudi vzrok za nesporazum. Omejeno sodelovanje s predstavniki nacističnega režima predvsem pa utemeljevanje le-tega je vrglo nanje marsikatero senco, saj so deloma podlegli napačni oceni nacistične ideologije, predvsem tistega njenega dela, ki je govoril o pomenu narodnostne pripadnosti.

Marčni dnevi

9. marca 1938 se je pričelo zadnje odštevanje za nacionalsocialistični prevzem oblasti v Avstriji. Avstrijski kancler Kurt von Schuschnigg je v prizadevanjih za ohranitev avstrijske samostojnosti najavil za nedeljo 13. marca splošno ljudsko glasovanje. Računal je, da bo rezultat glasovanja potrdil avstrijsko samostojnost. Zanj so se namreč opredelili tudi zastopniki ilegalnih delavskih gibanj, socialisti in komunisti. Avstrijska NSDAP pa je v stalnem dogovarjanju s Hitlerjevo Nemčijo pripravljala protiukrepe.

Tega dne je Koroški Heimatbund (KHB) izdal tiskovno sporočilo, ki kaže, kako napeto vzdušje je vladalo tiste dni in da so dogodki močno vplivali tudi na položaj koroških Slovencev. Izjava KHB se glasi: „Na Koroškem in posebej še v bivšem plebiscitnem ozemlju se širijo nevarno vznemirljive govornice, češ da so v dunajski „Teinfaltstraße“ (tam je bila centrala avstrijske NSDAP, op. SV) odkrili načrt za zasedbo Avstrije z nemškimi četami. Govori se, da Koroške v tem načrtu ni, ker bo ta dežela razdeljena med Jugoslavijo in Italijo. Zvezni minister za notranje in varnostne zadeve dr. Seyß-Inquart je Koroški Heimatbund pooblastil za izjavo, da so govornice o tem, da bi Koroško prepustili, neresnične“.

10. marca se je na avstrijskem političnem odru razvoj nadalje zaostril v zadnjo konfrontacijo med nacionalsocialisti in Schuschniggovim režimom, ker so nacisti glasovanje 13. marca odklanjali.

Tega dne je izšla posebna številka „Koroškega Slovenca“, tedanjega slovenskega tednika na Koroškem. (glej sliko) Slovenska prosvetna zveza, tedaj ne le strešna organizacija slovenskih kulturnih društev, temveč tudi politično zastopstvo manjšine, je izdala serijo letakov, ki so Slovence pozivali, naj glasujejo za kanclerja Schuschnigga.

Petek, 11. marca je bil zadnji dan Schuschniggovega režima, kancler se je vdal ultimatu iz Nemčije, ki je bil pod-

prt z grožnjo vojaške intervencije, in odstopil.

V poznih večernih urah je avstrijski zvezni predsednik Wilhelm Miklas po dolgem upiranju le imenoval za kanclerja nacionalnega socialista dr. Seyß-Inquarta.

V Celovcu, enako kot drugod po državi, je bilo tega dne vrsto demonstracij različnih političnih skupin. Dopoldne so socialdemokratski in komunistični delavci vzklikali Schuschniggu in Avstriji ter kričali proti „rjavi kugi“. Proti večeru je prišlo do spopadov med nacionalsocialisti in njihovimi nasprotniki. Po Schuschniggovem radijskem nagovoru pa so celovške ceste preplavili nacisti. SS zasede koroško deželno vladno in druga javna poslopja. Nacionalni socialisti prevzamejo oblast, odstavijo deželnega glavarja Arnolda Sucherja in druge vodilne uradnike. Za novega koroškega deželnega glavarja je Seyß-Inquart imenoval Vladimirja Pawlowskega.

Po nekaterih koroških krajih so nacionalsocialisti že tisti večer organizirali velika slavlja. Posamezni slovenski

aktivisti pa so še vedno propagirali za ugoden izid Schuschniggovega plebiscita.

12. marca kmalu po eni uri ponoči, je radio prenašal nagovor vodje avstrijskih nacionalsocialistov Korošca Klausnerja, ki je uvodoma vzkliknil: „Avstrija je postala svobodna, Avstrija je nacionalsocialistična!“ Z balkona urada zveznega kanclerja pa je minister Reinthaler oznanil, da „je napačen čas velikonemškega rajha“. V zgodnjih jutranjih urah čete nemške vojske prekoračijo avstrijske meje. Sprejete so navdušenjem, ki preseneti tudi voditelje avstrijskih nacistov in celo samega Hitlerja. Vendar so nemške čete vkorakale v državo potem, ko so pred tem že nacisti prevzeli oblast. Na Koroškem in drugod po Avstriji so se tega dne začeli polniti zapori. Novi oblastniki zapirajo predstavnike premaganega režima in druge nasprotnike nacizma. Prvi koroški Slovenec, ki okusi strahote nacističnih ječ, je duhovnik Vinko Poljanec, župnik v Škocijanu in tedaj podpredsednik SPZ. Zvečer ga pri Pliberku v vlaku primejo žan-

darji in člani SA. Dolžijo ga, da je kršil devizne predpise, pravi vzrok pa je staro sovraštvo podjunskih nacistov do vidnega predstavnika koroških Slovencev. V naslednjih dneh so morali za rešetke še drugi koroški Slovenci.

13. marca je na prošnjo zveznega kanclerja Seyß-Inquarta odstopil zvezni predsednik Wilhelm Miklas. V Linzu, ki ga je tega dne obiskal Hitler, podpisajo zakon o „ponovni združitvi Avstrije z Nemškim rajhom“.

Isti dan je koroški gauleiter Kutschera „iz nemške obmejne dežele Koroške“ telegrafiral Hitlerju, „da bo nacionalsocialistična Koroška stražila mejo na najjužnejšem mejniku Nemčije“.

Tega dne so nacisti dokončno sestavili tudi koroško deželno vladno. Med njenimi člani najdemo tudi Aloisa Maier-Kaibitscha, glavnega organizatorja protislovenskega gibanja na Koroškem od leta 1918 dalje. V vladi je dobil delovno področje, ki je obsegalo vse zadeve koroških Slovencev.

V Celovcu je tega dne številna množica pričakala prve

nemške vojake. Na letališču pristanejo s tridesetimi letali. Verjetno je bila z njimi tudi prva skupina gestapa. Načeloval ji je SS-Obersturmführer dr. Isselhorst, katerega je za koroškega varnostnega direktorja imenoval SS-Reichsführer Himmler. V Celovcu je prebivalstvo odpravljalo zunanje znake starega režima. Dollfussov trg dobi novo ime, postane Hitlerjev trg (danes Novi trg).

14. marca koroška deželna vlada v svoji izjavi „najtopleje pozdravlja popolno združitve in priključitev Nemške Avstrije k velikemu Nemškemu rajhu“. V deželo je prispela močna skupina nemške varnostne policije. Tisočglavi oddelek se je nastanil v Celovcu z nalogo, da jamči za red in mir na spodnjem Koroškem.

Jugoslavija objavi uradno stališče do političnih sprememb na svoji severni meji:

„1. Jugoslavija smatra združitve Avstrije z Nemčijo kot notranjo zadevo, v katero se ne vmešava!

2. Jugoslavija se je stalno borila za načelno združitve vseh Nemcev in ostane temu načelu zvesta.

3. Jugoslavija se nahaja z Nemčijo v prijateljskih odnosih. To prijateljstvo ostane tudi sedaj, ko je Nemčija postala njen neposredni sosed.“

15. marca, istega dne, ko Hitler obiše Dunaj, v Beljaku aretirajo predsednika SPZ Joška Tischlerja. Po nekaj urah ga izpustijo in mu ukažejo, da se zgleda v uradno koroško deželno vladno v Celovcu. To je bila svojevrstna pobuda novih oblastnikov za stike med zastopniki koroških Slovencev in novo oblastjo. V uradu deželne vlade je moral Tischler podpisati izjavo, da ni bil zaprt, in se z njo napotiti v jugoslovanski konzulat. S tem so koroške nacistične oblasti očitno hotele zaježiti vesti o represalijah proti koroškim Slovincem, o katerih so pisali časopisi v Sloveniji in drugod po Evropi.

16. marca je SPZ v posebni okrožnici objavila rezultate Tischlerjevih razgovorov v uradu deželne vlade:

Marec 1938, Dunaj: nepregledna množica je pozdravila „führerja“ in anšlus na Heldenplatzu.

„anšlusa“

POSEBNA IZDAJA! Klagenfurt (Celovca), dne 11. marca 1938 Sl. 10 b

Koroški Slovenec

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Zvezni kancler in vodja domovinske fronte
dr. Schuschnigg je izdal sledeči

poziv:

Avstrijsko ljudstvo!

Prvič v zgodovini naše domovine zahteva vodstvo države javno priznanje k Avstriji
Nedelja 13. marca 1938 je dan ljudskega glasovanja.

Vi vsi brez razlike stanu in poklica, moške in ženske svobodne Avstrije, vi vsi ste poklicani, da glasno izpoveste pred celim svetom: Ali hočete hoditi po naši poti, po poti socialne sloge in enakopravnosti, po poti, ki bo končno premagala strankarska nasprotja in vodila h politiki dela. Naše geslo se glasi:

„Za svobodno, neodvisno in socialno, za krščansko, enotno Avstrijo! Za mir in delo ter enakopravnost vseh, ki se priznavajo k narodu in državi. To je cilj moje politike!“

Da dosežemo ta cilj, to je naša naloga, ki smo si jo zastavili, to je nujna zapoved trenutka. Manjkati ne sme niti besedica gesla, ki vam je zastavljeno v premislek. Kdor vprašanju pritrdi, služi interesu vseh in predvsem miru! Zato, rojaki, pokazite resno voljo, da hočemo novo dobo v interesu domovine prijeti v znamenju sloge. Svet naj vidi našo voljo do življenja!

Zato, avstrijsko ljudstvo, postavi se kot en mož in glasuj:

JA!

Schuschnigg.

Koroški Slovenci so se izrekli za neodvisnost Avstrije.

1. Zastopnik deželne vlade jo je pooblastil za izjavo, da bo nova deželna vlada spoštovala slovensko narodno zvestobo in bo koroškim Slovincem pustila polno kulturno in gospodarsko svobodo.

2. Prosvetna društva, posojilnice in ostale gospodarske organizacije koroških Slovencev delujejo – kot doslej – neovirano tudi v bodoče.

3. „Koroški Slovenec“ izhaja kot doslej.

Dr. Teodor Domej, sodelavec Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu, je avtor dokumentacije, ki posebej obravnava usodo koroških Slovencev v prelomnih dnevih marca 1938.

4. Eventualne ovire pri narodnem udejstvovanju oseb ali organizacij naj se nemudoma javijo, da bo mogoče na pristojnem mestu poskrbeti za odpomoč.

Naše rojake pozivamo k železni disciplini in brezpogojni pokorščini napram novi državi in njenim oblastem. Kakršnakoli bojazen ali strah sta neosnovana. Oblast jamči za popoln red in mir tudi pri nas. – Naše vodilne moze in fante izrecno prosimo, da vplivajo pomirjujoče na vse ljudstvo. Še enkrat poudarjamo: železno disciplino.“

Tega dne je izšla tudi prva številka „Koroškega Slovence“ za časa nacizma. Poleg protokolarnih vesti je objavil „odredbo“ za Nenemce: Uradno je bilo razglašeno: Kljukaste križe in znake narodno-socialistične stranke smejo nositi samo člani nemškega naroda. Kdor pripada drugemu plemenu in nosi kljukasti križ, lahko doživi neprijetnosti.“

V slovenskem delu dežele so se mudili koroški varnostni direktor Isselhorst, poveljnik varnostne policije Strache in deželni svetnik Maier-Kaibitsch. Koroški dnevniki so pisali o „nadvse prisrčnem sprejemu, kot ga lahko pripravi samo nemško misleče obmejno prebivalstvo jezikovno mešanega področja, ker so njihovo srce in občutki močnejši kot razum“.

(dalje v prihodnji številki)

OBZORNIK

Nov denar za Evropo

Od našega rednega
dopisnika Marjana Sedmaka

BONN. Še štiri mesece bo Zvezna republika Nemčija predsedujoča država na zasedanjih organov Evropske skupnosti in vsa znamenja kažejo, da misli bonnska vlada to priložnost izkoristiti. Za najnovejše presenečenje na tem področju je poskrbel zunanji minister Genscher, ko je izjavil, da se Evropska skupnost ne bo mogla nadalje povezovati, če ne bo imela svoje osrednje banke in svojega zahodnoevropskega denarja.

Genscher je sporočil, da v njegovem ministrstvu že pripravljajo ustrezen predlog, ki ga bodo preostalim partnerjem v Evropski skupnosti predložiti junija, ko se bodo zbrali na zasedanju Evropskega sveta v Hannoveru.

Genscherjev poseg na področje bančništva je bil nepričakovan predvsem zato, ker je v ZRN veliko takšnih, ki se jim še vedno upira misel, da bi vzrode tako občutljivega področja, kot je denarni obtok, prepustili nadnarodni organizaciji. Osnovna naloga sleherne osrednje banke (ki se lahko imenuje kot v Franciji ali Jugoslaviji, narodna banka, v ZRN pa Deutsche Bundesbank) je v tem, da s pametno politiko osnovnih obrestnih mer skrbi, da je v obtoku ravno pravišnja količina denarja: Če je tega premalo, kupčija in

proizvodnja zastajata, če pa ga je preveč – kot ga je na primer zadnja leta v Jugoslaviji – pa pride do inflacije in hitrega naraščanja cen.

Zunanje ministrstvo se za ustanovitev zahodnoevropske osrednje banke zavzema iz dveh razlogov. Prvič, ker bo tako imenovani notranji trg (brez meja in carin) po letu 1992 deloval brez motenj le, če bo oprt na enotno monetarno politiko, na en sam denar, drugič pa ker pričakuje, da bo dolar še dolgo časa prehlajen, zaradi česar bi morale zahodnoevropske države svojo valuto – ECU (European Currency Unit, Evropska denarna enota) – počasi prekvalificirati iz zdaj računskega v pravi denar, ki naj bi postal tudi mednarodno priznana rezervna valuta. Seveda pa je Genscher pri tem svojem predlogu upošteval nekatere pomisleke, tako, da si novo zahodno-evropsko osrednjo banko predstavlja kot povsem samostojno ustanovo in ne kot evropsko banko, ki naj tiska denar in pokriva primanjkljaje v proračunu Evropske skupnosti.

Na zasedanju Evropskega sveta v Hannoveru naj bi junija sestavili komisijo strokovnjakov, ta pa naj bi v letu dni sestavila predlog za ustanovitev zahodnoevropske osrednje banke. Kje so v tem procesu zajete države, ki niso članice Evropske skupnosti, ki pa so nanjo gospodarsko močno vezane, pa je zazdaj nejasno, kot tudi vprašanje, kje prostor za slaviste, ki se lahko kar takoj začno prepirati, kako bodo imenovali novo evropsko ecu: nemško-fonetično eku, francosko-fonetično esi ali pa morda kar po naše ede (evropska denarna enota).

Andrej Marinc je umaknil kandidaturu!

LJUBLJANA. Član predstva Socialistične republike Slovenije Andrej Marinc (slika zgoraj), je poslal predsedniku Republiške konference SZDL Slovenije Jožetu Smoletu pismo, v katerem umika svoje soglasje za evidentiranega kandidata za predsednika predstva SRS. V pismu je Marinc med drugim dobesedno zapisal: „Z namenom, da ne bi bila pozornost usmerjena predvsem v preteklost in da ne bi bil kamen spotike pri opredeljevanju za možnega kandidata, umikam svoje soglasje za evidentiranega kandidata h kandidaturi za možnega predsednika predstva SR Slovenije.“

Desmond Tutu aretiran

PRETORIA. Južnoafriška rasistična vlada pod vodstvom Piethra Bothe je zdaj prepovedala 17 protipartheidskih organizacij. Prizadeti sta tudi vodilno frontovsko protirasistično združenje Zedinjena demokratična fronta (UDF) in strešno združenje sindikatov COSATU. Apartheidski režim misli na ta način zatreti stopnjujoči se odpor proti zatiranju črnske večine v Južni Afriki. Na protestnem shodu proti tem sklepom so rasistične oblasti aretirale Desmonda Tutuja (slika zgoraj), anglikanskega nadškofa in Nobelovega nagrajenca ter predsednika svetovne zveze reformiranih cerkva Allena Boesaka. Navkljub vsem mednarodnim protestom režim stopnjuje svoj teror.

Balkanska konferenca

BEOGRAD. V glavnem mestu SFRJ so se konec februarja prvič srečali vsi zunanji ministri balkanskih držav – Albanije, Bolgarije, Grčije, Jugoslavije, Romunije in Turčije. „Balkanska konferenca“ pomeni brez dvoma edinstveni poskus približanja in tesnejšega sodelovanja prizadetih držav. Zunanji ministri so se v prvi vrsti ukvarjale z vprašanjem uresničitve cone brez jedrskega orožja na območju Balkana. Samo ob robu so bila obravnavana vprašanja narodnih manjšin. Beseda je tekla tudi o možnostih izgradnje gospodarskega sodelovanja, vendar je bilo ob tem nakazano, da zamisel o gospodarski zvezi na Balkanu zaenkrat ostaja še utopija.

Philips bo odpuščal

EINDHOVEN. Multinacionalni elektro-gigant Philips bo zaprl skoraj polovico svojih tovarn v Evropi. To je na Nizozemskem izjavil vodja svetovnega koncerna, C.J. van der Killugt. Podjetje načrtuje strukturne spremembe in preselitev proizvodnih enot na cenejša delovna tržišča. 10.000 do 20.000 uslužbencev bo predvidoma na cesti. Po izjavah vodja bo to prizadeto tudi Philipsova podjetja v Avstriji. Koncern ima v naši državi sedem večjih enot, med njimi tudi eno v Celovcu. Za cenejše proizvodno področje koncern očitno smatra azijsko delovno tržišče z nižjimi plačami in nižjem socialnem standardom.

KOMENTAR

dr.
KRISTIJANA
SCHELLANDRAREFORMA —
KUPCIJA?

Avstrijska davčna reforma gre nekam čudna pota kot zadnje čase sploh marsikaj v tej državi. Politiki se obnašajo kot nekaki mešetarji: eni so proti davku na dohodke od kapitala, zato ponujajo obdavčenje 13. in 14. plače ali davek na energijo, drugi so proti obdavčenju 13. in 14. plače, zato pa bi malo popustili pri hranilnih knjižicah: eni predlagajo splošno glasovanje o davkih, drugi pa so zdaj proti temu, kar so še pred letom dni zagovarjali. Bilo je nevarno, da bo zaradi davčne reforme prišlo celo do predčasni volitev. Ideja o davčni reformi je nastala zato, ker so v mednarodni primerjavi v Avstriji davčne tarife precej visoke, na drugi strani pa je nešteto izjem.

Ker se velik del davkov nanaša na dohodke, je najbolj enostavno, če načelno res obdavčijo vse dohodke nad določenim minimumom — tako plače kot obresti in pa dohodke iz drugih virov. 13. in 14. mesečna plača je prav tako dohodek kot na primer obresti od vrednostnih papirjev ali hranilnih knjižic. Samo tako bi bilo mogoče zajeti tudi številne izjeme, ki se nanašajo predvsem na posebne izdatke in ugodnosti v zvezi z različnimi načini naložb. Te izjeme v glavnem koristijo premožnejšim slojem, kajti družine z nizkimi dohodki večinoma ne sodijo med tiste, ki lahko opisujejo izdatke za visoko življensko zavarovanja, mlade delnice ali udeležbe z izgubami.

Tako pa nekateri politiki zagovarjajo neke svete krave (npr. neobdavčene anonimne knjižice), kar ovira resno reformo z znižanjem tarif in poenostavitvijo. Milijarde, ki jih hoče država iztisniti od davkoplačevalcev, bo treba na vsak način plačati, vseeno ali preko obdavčenja plač, obrestnih dohodkov ali pa nekkih drugih davkov. Mogoče bi k hitrejši rešitvi pripomogel davek na zabitost nekaterih politikov?

Žrtvam nacizma na Koroškem spomenike in spominska obeležja!

Na Koroškem je nešteto krajev, kjer so bili za časa nacizma pobiti ljudje, ki so se uprli nacistični miselnosti. Čeprav so bile žrtve iz naj-

Mag. Helge Stromberger

Slika: Mohar

različnejših ideoloških tabarov, se danes le malokdo opogumi, da bi zahteval spomenik oziroma spominsko obeležje zanje. In vendar politiki nimajo razloga, da bi se jih sramovali. V Celovcu se je javnosti predstavila Inicijativa za spomenike in spominska obeležja žrtvam nacizma na Koroškem. Njena glavna iniciatorja mag. Helge Stromberger — napisala je diplomsko nalogo o žrtvah evtanazije v koroški deželni bolnici, ki bo v kratkem izšla tudi v založbi Drava — in dr. Adi Wimmer, predsednik Združenja asistentov na celovški univerzi, sta opozorila na tisoče Korošcev, ki so bili v času nacizma „nevredni“ življenja, na tisoče Korošcev, ki so umrli v koncentracijskih taboriščih, na pripadnike židovske občine, ki so bili s

Koroške izgnani ali pomorjeni. Nenazadnje sta omenila številne kraje v deželi, kjer so bili usmrčeni ujeti partizani, prisilni delavci in mnogi drugi.

Zastopniki iniciative menijo, da bi bilo potrebno na primernih mestih v Celovcu postaviti spomenike ali spominske plošče — npr. na območju koroške deželne bolnice spomenik žrtvam evtanazije — na Novem trgu pa naj bi dežela Koroška postavila centralni spomenik. Da bi javnost postala pozorna na pobudo iniciative, so si njeni člani zamislili vrsto dejavnosti: zbiranje podpisov, ki naj bi opozorili politike, zbiranje denarja za postavitev spomenikov, zaenkrat pa naj bi javnost opozarjale tudi provizorične spominske ploče v obliki pla-

katov in lepakov. Predvsem bodo na ta problem opozarjali pri vseh prireditvah okrog dneva „priključitve“. Zavedajo se, da morjao biti spominska obeležja izdelana še v tem letu, sicer bo trajalo ponovno petdeset let, preden bo nastala potreba v zavesti ljudi. Uspeh bo seveda odvisen tudi od števila zbranih podpisov. Zahtevo po spominskih obeležjih pa je dr. Adi Wimmer utemeljil s tem, da imamo že vrsto spomenikov, kjer so zapisana imena padlih vojakov, nikjer pa nimamo uradnega spomenika, na katerem bi bila tudi imena žrtev fašizma in tistih, ki so se upirali. Če bo iniciativa uspela, bo predvsem zato, ker je med mlajšo generacijo dosti več pripravljenosti za pogovor in razmišljanje.

Miha Pasterk

Smolle in sosvet

Karel Smolle je na tiskovni konferenci predstavil zakonski osnutek Zelenih k dvojezičnemu šolstvu. Zavzel je tudi stališe k „paketu“ zahtev, o katerih so se nedavno pogajali zastopniki koroških Slovencev s predstavniki vlade, ter priporočal čimprejšnji vstop v manjšinski sosvet. Vlada je v memorandumu predstavila svoje predloge, zdaj naj se odločijo Slovenci.

Zakonski predlog Zelenih se v bistvu opira na kompromisne predloge, ki jih je na začetku leta postavil predsednik NSKS Grile (razredno otvoritveno število 10, maksimalno število 25 učencev v razredu), predvideva pa — izhajajoč iz definicije dvojezičnega šolstva iz leta 1945 — razširitev dvojezičnega pouka na predšolsko in četrto stopnjo, dodatni slovenski pouk ter petletni šolski poskus z asistenčnim učiteljem, ki naj bi bil dvojezično kvalificiran in ki naj bi poučeval v razredih z več kot šestimi „dvoje-

zičnimi“ dijaki. Vodja šole naj ne bi smel ustvarjati paralelnih razredov po jezikovnih kriterijih.

Zeleni bodo ta osnutek vložili kot dodaten predlog, če bo v parlamentu vložen iniciativni predlog za realizacijo ločevalnega koroškega modela. Pripravljenost vlade, delno uresničiti štiri bistvene zahteve nekdanjega slovenskega operativnega koledarja (berite tudi oceno ZSO), naj bi bila osrednjim slovenskim organizacijam povod za takojšnji vstop v dosedaj bojkotirani sosvet, v katerem bi lahko — preko Zelenih v parlamentu — sprožile tudi nove pobude v trenutni šolski diskusiji, je dejal Smolle. Dokončne odločitve glede pogajanj in posledic še ni. Smolle, ki se je označil kot iniciator teh pogajanj, je dejal, da ravna kot parlamentarec, nadalje pa morajo odločati predstavniki organizacij.

Igor Schellander

ÖVP: Komu verjeti?

„Preden bodo predstavniki ÖVP na Dunaju karkoli izjavljali o šolskem vprašanju, naj prej vprašajo koroško stranko“ ali pa „Waldheima moramo vsi dosledno podpirati“. To sta dve izpovedi udeležencev koroške konference ÖVP, ki je bila minuli petek v Celovcu. Te izjave so bile za koroškega predsednika ÖVP Scheucherja dovoljšen povod, da je v svojem zaključnem govoru dunajski centrali natresel še več poduka: „Centralni funkcionarji bodo morali v bodoče premisliti, komu bodo verjeli: ali tistim, ki so se sami imenovali za zastopnike Slovencev, ali pa nam!“ Manjšinsko vprašanje po njegovem ni nikakršno „strankarskopolično igrišče“, zato je menda ÖVP „vedno dajala konstruktivne predloge“. — Se vprašamo, za koga!

Tudi generalni tajnik ÖVP Kukacka, ki je bil pred tem v zadevi Waldheim še bolj rezerviran („Nadaljevanje

razprave bi utegnilo bremeniti ugled države“), se je očitno okužil s koroško boleznijo. Sicer je najprej še priznal, da je bilo v zadnjih tednih težko „obdržati trezno glavo“, toda potem mu je očitno zavrela kri: „V komisiji zgodovinarjev sta dva tabora, močnejši pa je tisti, ki hoče Waldheimu škodovati... Na delu so histerični radikali, ki prirejajo pravi medijski tribunal proti Waldheimu.“ On je za to, da Waldheim ostane. Bučen aplavz koroških ÖVP-lerjev pa mu je dokazal, da je zadel na odzivnost, še posebej, ko je dejal, da je v zvezi z zveznim predsednikom potrebna „krščanska usmiljenost“.

Kaj pa siceršnji program ÖVP? Na to tudi deželna konferenca ni odgovorila. Očitno je zaradi zgrešene kadrovske politike v taki stiski, da do formuliranja političnih predstav sploh ne pride!

A. Mohar

Kaj so vedeli Avstrijski politiki?

Od konca januarja razpolagajo avstrijske pravosodne oblasti z dokončnimi dokazi, da je VOEST-ovo podjetje NORICUM pred dvema leti navezalo neposredne stike z Iranom ter z njegovim obrambnim ministrstvom sklenilo pogodbo o prodaji avstrijskega orožja. Avstrijska nevtalnost in tozadevna zakonodaja strogo prepovedujeta prodajo orožja državam, ki so v vojnem konfliktu. Vendar medtem priznanja odgovornih NORICUM-ovih poslovodij niti niso več toliko razburljiva, kakor pa trenutno vedno bolj utemeljena vprašanja o vpletenosti vodilnih avstrijskih politikov.

Odgovorni voditelji podjetja so se med drugim sklicevali tudi na to, da je bil o teh poslih obveščen nekdanji (medtem že umrli) šef VOEST Apfalter, ta pa je menda pred izvedbo protizakonite kupčije z orožjem o tem obvestil takratnega zveznega kanclerja Freda Sinowtza.

Parlamentarca Zelenih Pilz in Geyer medtem trdita, da sta bila v ilegalne posele poleg Sinowtza vpletena tudi notranji minister Blecha ter finančni minister Lacina. Znano je tudi, da je zunanji minister Mock že sedem tednov pred preiskovalci državnega tožilstva razpolagal z dokazi za ilegalno kupčijo, vendar

tega ni povedal. Zeleni zdaj zahtevajo ustanovitev posebnega parlamentarnega pododbora, ki naj bi do zadnjega razčistil afero. Osumljeni politiki so medtem očitke zavrnil kot brezpredmetne, večinski stranki pa se zoperstavljata parlamentarni preiskavi.

Prav zaradi osumljenosti socialističnih veljakov Sinowtza, Gratza in Blecha so socialisti v kampanji okrog predsednika Waldheima zgubili orožje in se je razprava nekoliko utišala. Vkolikor bo sodišče potrdilo obtožbe Zelenih, se bo to tudi odrazilo v odnosu znotraj koalicije.

I. Schellander

Kajžnikov Hanža

Anu ma pa Kukacka prov: Mocku pa Waldheimu riesn samu še buch more pumahat!

KOMENTAR

IGORJA SCHELLANDRA

OSTANIMO STVARNI!

Avstrija se v naslednjih dneh spominja 50. obletnice usodnega „anšlusa“. Ob istem času se vlada, stranke in večnovčerajsne sile pripravljajo na odločilni pohod proti ostanom dvojezičnega šolstva na Koroškem, ki je nedvomno najbolj odločujoča korenina za nadaljnji obstoj slovenske manjšine na Koroškem. Kljub temu, da se tega vsi zavedajo, se politični faktorji narodne skupnosti upirajo takemu razvoju razdrobljeni, neenotni, protislovni – skratka nemočni. Nikjer ni več pritiska širokega protestnega gibanja, ki naj bi po besedah Grilca služil krepitevi naših pozicij pri pogajanjih – sama je zaigral, ko je letos, po akcijah, ki so avstrijsko javnost močno razgibale, začel govoriti o širokogrudnih kompromisih. Omajana je tudi verodostojnost državne poslanca, ki se je glasno in odločno postavil ob vseh naših akcijah in ki zdaj vidi rešitev samo še v sosvetu ali v dvomljivih dogovorih z vlado, ki je že lani 18. novembra pokazala, kako pojmuje našo zaščito. Od kod jemljejo nekateri pisci svojo opravičilo, da v nebo povzdigujejo male dosežke, ko nam po zaslugi protimanjšinskih sil polagoma puščajo kri?

Kje sta razum in stvarnost? Pogajanja so vsekakor bistvena in koristna, vendar nikakor ne ob prenatrženem taktiziranju in pogubnem opuščanju pripravljenosti za ogorčen odpor. Kaj Smolle in drugi narodnjaki pozabljajo, da so se povzpeli do svoje danes odgovorne vloge samo s pomočjo takšnega našega odpora in solidarnostnega gibanja. So pozabili na lastno parolo: „Zaupajmo v svojo moč“? Brez doslednega odpora tudi na oblažjenih stolčkih za zeleno mizo ali v sosvetu ne moremo biti močni. Bomo sedaj spoznali, da vlada milostno razpravlja z nami o brezveznih šolskih kompromisih, ter se bomo nato prvič po petdesetih letih – za nekaj že zdavnaj potrebnih „uslug“ prodali v sosvet? Stvarno bi bilo treba premisliti, komu to koristiti nam ali njim...

Seja najvišjih vodstev – Zahteva po razgovorih z Vranitzkim in Slovenijo

ZSO: očitna povezava med ločevanjem in „paketom“!

predstavniki SR Slovenije. Pričakuje bolj odločno nastopanje oz. podporo s strani Slovenije in Jugoslavije.

● ZSO bo v naslednjih tednih okrepila informativno dejavnost na Južnem Koroškem in organizirala krajevne sestanke. Intenzivirala bo tudi informacijsko dejavnost

na avstrijski in mednarodni ravni.

● ZSO odločno zavrača napade nemškonalnih sil na slovenščino v cerkvi ter na slovenske duhovnike.

Po uvodnih referatih predsednika ZSO dipl. inž. Feliksa Wieserja in tajnika dr. Marjana Sturma, ki sta trenutni položaj slovenske narodne skupnosti ocenila

kot „najtežji po letih 1958/59, je veliko število odbornikov v zelo stvarni razpravi kritiziralo zadržanje druge osrednje organizacije v šolskem vprašanju in v zvezi z „memorandumom“. Ugotovljeno je bilo, da sta predsednik NSKS dr. Grilc in drž. poslanec Smolle s svojimi izjavami ogrozila močno enotnost slovenske narodnostne skupnosti ter široko podporo Slovencev s strani demokratičnega tabora.

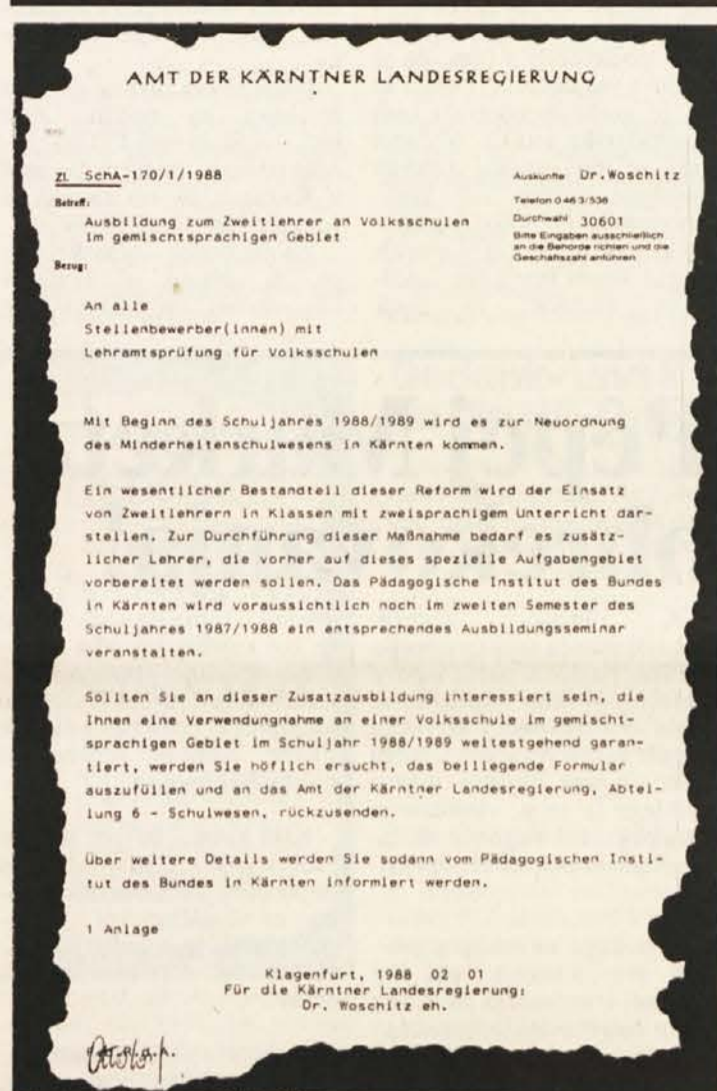
V zvezi z „memorandumom“ oz. „paketom“, ki je očitno povezan s šolskim vprašanjem oz. ločevanjem, pa je bilo rečeno, da je treba to ponudbo ocenjevati kot „zelo problematično“. Na eni strani namreč vlada ponuja denar v višini „drobtinice“ – govoriti o desetih milijonih šilingov je neodgovorno! – in s tem poskuša še naprej oslabiti odpor manjšine proti ločevanju, po drugi strani pa so formulacije in ponudbe take, da je celoten paket po temeljiti oceni več kot vprašljiv.

Tako na primer ponudba za trgovsko akademijo meri na privatno dvojezično šolo, ki je za Slovence nesprejemljiva, pri javni trgovski akademiji pa ni govora o „dvojezični“! Ureditev manjšinskih oddaj na televiziji in radiju je odvisna od sklepa ORF in ne od vlade.

● Glede osnovnega financiranja in finančnih podpor za projekte pa je dosti odprtih vprašanj, ki zahtevajo jasno konkretizacijo. Glede prevzema stroškov za eno vzgojiteljico v slovenskih privatnih vrtcih in v javnem dvojezičnem vrtcu v Bilčovsu s strani zveze (kar bi zreduciralo postavko „Projektförderung“ skoraj na polovico!) pa celo že obstaja prejšnje zagotovilo, da bi to zveza itak prevzela z začetkom leta 1989.

In še beseda k sosvetom: vstop v sosvet bi bil verjetno za Slovence koristen samo tedaj, če bi bili njegovi sklepi pravno veljavni, kar pa trenutni zakon, ki ga Slovenci odklanjamo, ne predvideva.

Ivan Lukan

Razpis za „dodatne učitelje“

Priprave za uvedbo ločitvenega modela so s strani koroške deželne vlade oz. oddelka za šolstvo v polnem teku! To dokazuje zgoraj objavljeno pismo, v katerem deželna vlada razpisuje za interese dodatno izobraževanje za „dodatnega učitelja.“ Iz pisma je jasno razvidno, da hočejo reformo izpeljati že z začetkom šolskega leta 1988/1989. Deželna vlada v tem pismu interesentom zagotavlja tudi že skoraj stodstotno zaposlitev...

Šolstvo: Nestrpnost narašča!

Da koroški Slovenci, z njimi vred pa tudi vsi avstrijski demokrati in znanost, odklanjajo vsakršno ločevanje,

ANDREJ MOHAR

nje, je znano. Toda vodja Ustavne službe pri koroški deželni vladi in eden glavnih sestavljalcev takoimenovanega koroškega pedagoškega modela Ralf Unkart je moral pri diskusiji v Galiciji spoznati, da tudi tistim, za katere so

model „skovali“, ta ni po volji.

„Ta je narejen iz istega testa kot dosedanji!“, „Slovenščina naj bi bila le normalni tuji jezik!“, „Naši otroci potrebujejo pravičen pouk nemščine, slovenščino je treba odpraviti iz ljudskih šol, potem bo model šele v redu!“,... Tako in podobno so Unkartu zabrusili nekateri gališki nemškutarji, ko jih je hotel prepričati o „prednostih“ novega šolskega modela.

Napadali pa so ga predvsem zaradi tega, ker se je drznil na začetku citirati Martina Wutteja, ki je ugotovil, da je bilo prebivalstvo Galicije v letih 1920 do 1930 izključno slovensko. To je vsaj nemu diskutantu zadoستovalo, da je Unkarta ozmerjal kar s „slovenskonacionalcem“.

Toda tudi Unkart ni varčeval z napadi – seveda ne na deloma odkrito nemškonalno občinstvo, temveč v

tem primeru predvsem na dvojezične učitelje in na slovenske organizacije. Slovenske učitelje bodo, je Unkart dejal dobesedno, „Slovenci skušali manipulirati za svoje namene, in v primeru, da bi bili dvojezični učitelji pripravljani privoliti v predlagani sistem, celo s pritiski!“ – Vsekakor nerazumljivo in nesramno podtikanje. Ali pa morda le živčna reakcija na spoznanje, da se duhov, ki so jih priklicali, ne morejo znebiti?

Profesorski zbor zavrnil trgovsko akademijo v sedaj predlagani obliki!

Profesorski zbor na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu je na svoji zadnji seji pod vodstvom ravnatelja dr. Reginalda Vospornika razpravljati tudi o predlogu obeh organizacij o ustanovitvi trgovske akademije, ki je tudi sestavni del takoimenovanega memoranduma zvezne vlade in ga v sedaj predlagani obliki zavrnili. Profesorjem se zdi nesprejemljivo, da bi dvojezična trgovska akademija rasla v paralelnih razredih na nemški trgovski akade-

miji. Po mnenju profesorskega zbora mora biti samostojna oz. z lastnim pedagoškim vodstvom.

O vprašanju preureditve višje stopnje splošnoizobraževalnih višjih šol pa so se profesorji izrekli za dvojno usmeritev višje stopnje – za gimnazijo in realno gimnazijo. Bistvene spremembe pri taki preureditvi so obvezni predmeti odnosno poglavitnih posameznih predmetov in nekateri premiki števila ur za posamezne predmete.

LESERBRIEF

Keine
Schiedsrichter,
sondern Partei

Die Pressestelle der Diözese Gurk distanziert sich mit Befremden von der redaktionellen Vorgangsweise der „Kärntner Krone“ gegenüber Pfarrprovisor Mag. Josef Marketz in St. Jakob im Rosental. Nachdem die „Kärntner Krone“ zwei Tage lang in großer Aufmachung einseitige und unwahre Anschuldigungen verbreitet hatte und selbst Ausdrücken wie „staatszersetzende Aktivitäten“ und persönlich diffamierenden Äußerungen Platz einräumte, wurden nun die Angriffe gegen den Seelsorger – ohne Stellungnahme der betroffenen Seite, wie es journalistisches Grundprinzip wäre – erweitert und gleichzeitig den Lesern der „Krone“ der Inhalt der Tatsachenfeststellung von Pfarrprovisor Marketz verschwiegen, dies obwohl der Seelsorger zu den aufgeworfenen Fragen differenziert Position bezogen hat.

Wiederholt hat die Diözesanleitung in der Öffentlichkeit die Bereitschaft und den Willen bekundet, seelsorgliche Probleme mit allen Beteiligten zu besprechen und zu lösen. Deshalb hätte sie in diesem Fall erwartet, daß dem betroffenen Priester die ihm zustehende Möglichkeit einer Darstellung eingeräumt wird. Aus der gesamten Stellungnahme des beschuldigten Seelsorgers zitierte die „Krone“ nämlich nur zwei Worte. Die Pressestelle der Diözese sieht sich gezwungen, die Kärntner Öffentlichkeit über diese Vorgangsweise der „Kärntner Krone“ in Kenntnis zu setzen. **Pressestelle der Diözese Gurk**

Opozorilo uredništva!

Vsebina pisem bralcev ni nujno tudi mnenje uredništva. Izraža osebno mnenje piscev. Za to so v polni meri odgovorni avtorji sami

Dobrla vas: župan je ostal brez večine!

Če bo obveljal sklep Zveze občinskih šol z dne 26. 1. 1988, se bo število razredov glavne šole v Dobrli vasi v petih letih znižalo z 12 na 8. Posledica tega je jasna: manj razredov pomeni tudi manj učiteljskih službenih mest.

Prav zaradi tega so se zadnje občinske seje v Dobrli vasi udeležili tudi številni učitelji in tam izpovedali svojo zaskrbljenost in svoje nezadovoljstvo. Razlog zaskrbljenosti pa je v tem, da so do sedaj učenci iz Kazaz in Prible vasi obiskovali glavno šolo v Dobrli vasi, medtem, ko bi po uveljavitvi sklepa od jeseni dalje obiskovali šolo v Sinči vasi.

Župan, dežel. posl. Josef Pfeifer, ki je obenem tudi predsednik Zveze občinskih šol, je ravnal samovoljno vtoliko, da ni prej obvestil občinskega sveta. Negodovanje tudi v lastni stranki je privedlo do glasovanja, pri čemer je 12 odbornikov

podprlo prizadevanje SPÖ, ki „svetuje“ Zvezi občinskih šol, naj še enkrat premisli vprašanje. Če se bo izkazalo, da je večina prizadetih staršev, učencev in učiteljev za Dobrlo vas, bo tudi Zveza občinskih šol razveljavila sklep, je zatrdil župan.

Odbornika EL Wastl in Komar pa sta se izrekla za sedanjo ureditev in svoje stališče podkrepila s tem, da je Dobrlo vas občinski center in da je treba upoštevati tudi gospodarske vidike. V Sinči vasi se po njenih trditvah naseljuje vedno več ljudi, zato tam ne bo težko napolniti 8 razredov. Zakaj bi morali na eni strani imeti prenapolnjene razrede, če nudi

poslopje dobrolske šole ugodnejše pogoje?

Enkratno v zgodovini dobrolske občine je tudi, da je sprejela kreditno ponudbo VISPE z obrestno mero 7,25% in ne ponudbe Raiffeisna z obrestno mero 7,45%, ki je kljub mnogim kritikam do sedaj veljala za „hišno banko“. Soglasen je bil sklep, da občina ohrani staro poslopje požarne brambe, odbornik Wastl pa je predlagal, da bi v teh prostorih naredili tudi sanitarije za obiskovalce dobrolskega samostana.

Nadalje bo občina plačala železnici za podrti „črni most“ v Sinči vasi 450.000 šil. odškodnine, požarni brambi v Kazazah pa bo za nakup vozila prispevala 250.000 šil.

Za zaključek občinske seje pa je župan s kratkim nagovorom ob bližajoči se

Župan, dežel. poslanec Josef Pfeifer: njegovo samovoljno postopanje je povzročilo odpor v občinskem svetu.

petdesetletnici priključitve opravil „dolžnost“ občine, ki sicer nima v programu nobene prireditve, ki bi se nanašala na leto 1938. Je s tem resnično olajšana moralna dolžnost občine, ali pa bi le bilo potrebno več pozornosti, že zaradi odnosa do vseh žrtev fašizma v občini?

M. P.

Župnik Pepej Marketz zavrača obrekovanja!

V zadnji številki smo poročali, da sta Kronen in tudi Kärntner Tageszeitung zagnali neutemeljeno gonjo proti šentjakobskemu župniku Pepeju Marktzu. V omenjenih listih so Marktza zmerjali celo z „izdajstvom države“, medtem pa se je izvedelo, da je gonjo sprožil en član farnega sveta. Pepej Marketz, ki je tako postal tarča napadov, pa je na to gonjo odgovoril z odprtim pismom, ki ga v celoti objavljamo:

„Zelo sem bil presenečen, ko sem se vrnil s kratkega obiska na Dunaju in sem bil imenovan v dveh časopisih. Ne v soboto in tudi ne v nedeljo v Šentjakobu ni bilo opaziti „vstaje“, pa tudi ne glasnega protesta. Zato sklepam, da gre za prenapeto publicistično reakcijo.

K „obtožbi“ sledeče: pogreb morda res ni najboljša prilika, da dušni pastir izpove pereče, vendar upravičene skrbi o cerkvenem življenju svojih faranov. Zaradi tega sem najprej obiskal vdovo umrlega in se ji, vkolikor je moj pogrebni nagovor razžalil svoje in pogrebce, opravičil.

Iz pridige so časopisi povzeli dve misli, ki sta bili iztrgani iz celote, ki pa je bila izraz tolažbe in krščanskega upanja za umrlega, nikakor pa ni bila ponižujoča zanj.

V zvezi z aktivnostmi civilne službe pa moram odločno zavrniti obrekljive napade. Nikdar nisem v gostilni hujskal mladino proti vojaški službi, pred več kot

dvema letoma pa sem, takrat še kot kaplan in vodja Katoliške mladine, opozoril na informacijski večer Katoliške mladine o vprašanih civilne službe. Sam na večeru niti nisem bil prisoten.

Kot koncil in po novem tudi vojaški škof, tudi sam pojmem nadomestno službo za vojaščino kot krščansko ravnanje po vesti in ne verjamem, da to „ogroža državo“.

Končno se tudi sprašujem, kaj ima pridiga, v kateri ni bilo niti besede o dvojezičnosti v občini, s tem opravka. Prizadet moram ugotoviti, da neresnično poročanje uničuje dostikrat težavno prizadevanje za sožitje med katoličani obeh narodnih skupnosti.

Letos spet mladinski kulturni festival Kontaktna leča/Kontaktlinse. Kot že prejšnja leta bodo tudi to prireditve organizirali slovensko in nemško govoreči dijaki.

Glavna želja je okrepitev stike med narodnima skupnostima. Dijaki hočejo odpraviti

KONTAKTNA
LEČA '88

predsodke, ki nastajajo iz nevednosti in nepoznavanja in s tem ustvariti vzdušje medsebojnega razumevanja.

Prireditve bo na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu, od ponedeljka, 21. marca, do petka, 25. marca 1988.

Nepopolna informacija je dezinformacija

Ob vsej demagogiji, ki preveva brošuro Kärnten-Info „Gemeinsam“ in ki jo je pripravila koroška deželna vlada, bi se ustavili le ob tistem delu informacije, ki omenja ureditev šolstva narodnosti v Sloveniji.

Celotna informacija meri na svoj končni učinek in je torej sestavljena iz zavajajočega in pretkanega nizanja dejstev, izpuščanja tem, kjer je to „potrebno“, ali pa celo napačnega tolmačenja dejstev. Tej temeljni naravnosti se ni izognil tudi tisti del, ki prikazuje osnovnošolske modele pri evropskih manjšinah.

Ker se dezinformacija, v izjavah avstrijskih uradnikov in sredstvih javnega obveščanja, pogosto ponavlja, bi zelo na kratko (kajti oba modela sta bila v „Slovenskem vestniku“ v lanskem letu že predstavljena), radi prikazali temelje in osnovne cilje obeh modelov, predvsem pa bi se ustavili pri šolstvu za italijansko narodnost, kajti le-to je večkrat, tako tudi v omenjeni knjižici deželne vlade, prikazovano kot „ločeno“ šolstvo.

Dejstvo je, da gre v Sloveniji za dva različna modela šolstva narodnosti, ki sta posledica različnih zgodovinskih, demografskih, kultur-

nih in ekonomskih pogojev ter nenazadnje izbire samih narodnosti; da pa so cilji, predvsem pa učinki obeh modelov zelo podobni. Torej imamo v Sloveniji prekmurški dvojezični model šolstva, kjer se učenci madžarske in slovenske narodnosti v skupnih razredih učijo dvojezično; po zakonu o osnovni šoli je tu najvišje možno število učencev v razredu 24 (in ne 19, kot je zapisano v informaciji koroške deželne vlade), sicer pa tu „aritmetika“ s številkami ne igra tiste vloge, kot na Koroškem.

Na narodnostno mešanem območju Obale pa imajo

predstavniki italijanske narodnosti svoje šole, slovenski jezik je zanje obvezni učni predmet. Posebnost in bistvo našega reševanja sožitja in dvojezičnosti na narodnostno mešanih območjih pa je v tem, da se tudi pripadniki večinskega naroda obvezno učijo jezika manjšine. Tako se tudi vsi otroci slovenske narodnosti na Obali obvezno učijo italijanskega jezika, od priprave na šolo (mala šola), preko vseh 8. razredov osnovne šole in v vseh razredih srednjih šol. To dejstvo pa informacija deželne vlade spretno zamoči, zato tak in podobni načini prikazovanja

te problematike širijo dezinformacijo o nekem „ločevanju“, ki po svojem bistvu in posledicah to ni, saj si tako obliko šolstva italijanska narodnost sama želi.

Namreč, možnosti, ki so dane z dvosmerno, funkcionalno dvojezičnostjo, omogočajo tudi jeziku narodnosti uresničevanje njegove družbeno komunikacijske vloge.

Menimo, da je eden od temeljev interkulturalnega učenja in zblizovanja večinskega in manjšinskega naroda ter sožitja med njima prav v obvladovanju in uporabi obeh jezikov.

Erklärung von Pfarrer Mag. Josef Marketz

Der St. Jakober Pfarrer Mag. Josef Marketz, gegen den Anfang der vergangenen Woche von zwei in Kärnten erscheinenden Zeitungen eine Kampagne inszeniert worden war, nahm zu den unhaltbaren Anschuldigungen in einer Presse-Erklärung Stellung. In dieser heißt es:

„Nach einem Kurzbesuch aus Wien zurückgekehrt, war ich sehr überrascht, mich in den Schlagzeilen zweier Zeitungen wiederzufinden. Weder am Samstag noch am Sonntag war in St. Jakob etwas von einer „Rebellion“ oder lautem Protest zu bemerken, daraus darf ich wohl auf eine publizistische Überreaktion schließen.“

Zu den „Anklagepunkten“: Es mag sein, daß ein Begräbnis nicht der richtige Anlaß ist, brennenden und wohl auch berechtigten Sorgen eines Sellsorgers über das kirchliche Leben der Angehörigen seiner Pfarrgemeinde Ausdruck zu verleihen. Ich habe deswegen als erstes die Witwe des Verstorbenen aufgesucht und ihr mein Bedauern zum Ausdruck gebracht, sollte meine Begräbnisansprache die Gefühle der Hinterbliebenen oder anderer Begräbnisteilnehmer verletzt haben.

Aus der Predigt wurden in den Zeitungen nur zwei Gedanken - ohne den Zusammenhang-herausgegriffen, in ihrer Zielrichtung war sie aber sehr wohl Ausdruck tröstlicher christlicher Hoffnung für den Verstorbenen und hat an keiner Stelle den Verstorbenen herabgewürdigt.

Bezüglich meiner „Zivildienstaktivitäten“ muß ich verleumderische Angriffe entschieden zurückweisen: ich habe nie in einem Gasthof Jugendliche „zur Wehrdienstverweigerung aufgehetzt“, sondern nur vormehr als zwei Jahren - damals noch als Kaplan und Jugendseelsorger - in der Kirche auf einen Informationsabend der Katholischen Jugend zu Zivildienstfragen aufmerksam gemacht, und war selbst bei diesem Abend nicht einmal anwesend.

Wie das Konzil und jüngst auch der österreichische Militärbischof halte ich den Wehrrersatzdienst für ein christliches Gewissensrecht und glaube nicht, dadurch „staatszersetzend“ zu wirken.

Ich habe mich schließlich gefragt, was diese Predigt, die mit keinem Wort auf die Zweisprachigkeit in der Pfarre St. Jakob eingeht, damit zu tun hat. Es schmerzt mich, feststellen zu müssen, daß durch eine unwahre Berichterstattung oft mühsam aufgebautes Vertrauen und das Bemühen um Zusammenarbeit zwischen Christen beider Volksgruppen gestört wird.“

DIESE WOCHE IM

SLOVENSKI VESTNIK

Die Seite für unsere deutschsprachigen Leser/innen

Offensichtlicher Zusammenhang zwischen Trennungsmodell und „Paket“: Slowenen fordern Gespräch mit Kanzler Vranitzky

Nach mehrstündiger intensiver Diskussion beschlossen der Verwaltungs- und Kontrollausschuß des Zentralverbandes slowenischer Organisationen am Donnerstag voriger Woche folgende Stellungnahme zum Initiativantrag der 3 Parteien und zum Verhandlungspaket:

- Der Zentralverband lehnt mit aller Entschiedenheit den 3-Parteien-Initiativantrag an das Parlament zur Reform des Minderheitenschulwesens in Kärnten ab.

- Der Zentralverband spricht sich für den von beiden Zentralorganisationen gemeinsam erarbeiteten Gesetzesentwurf aus.

- Der Zentralverband fordert eine Aussprache beider Zentralorganisationen mit Bundeskanzler Dr. Franz Vranitzky zur Schulfrage und verweist dabei auf die Erklärung des Bundeskanzlers, in der dieser den Slowenen zugesichert hat, keine Lösung der Schulfrage gegen den Willen der Minderheit zu beschließen.

- Der Zentralverband slowenischer Organisationen wird auf das „Memorandum“ der Bundesregierung innerhalb der nächsten 14 Tage antworten, stellt jedoch gleichzeitig fest, daß dieses „Memorandum“ einer Konkretisierung seitens der Bun-

desregierung bedarf. Erst danach werde über einen Eintritt in den Volksgruppenbeirat seitens des Zentralverbandes entschieden werden. Das „Paket“ steht ganz offensichtlich im Zusammenhang mit der Schulfrage.

- Der Zentralverband fordert ferner ein Gespräch über die Schulfrage mit den höchsten politischen Vertretern der Republik Slowenien und eine stärkere Unterstützung seitens Jugoslawiens.

- Der Zentralverband wird in den kommenden Wochen eine Informationskampagne im Südkärntner Raum zur Frage der zweisprachigen Schule durchführen.

Gedenk- und Erinnerungsstätten an die NS-Opfer in Kärnten

Anläßlich des Abschlusses eines Forschungsvorhabens am philosophischen Institut der Universität hat sich eine „Initiative zur Errichtung von Stätten des Gedenkens und der Erinnerung an die NS-Opfer in Kärnten“ gebildet.

- Mehr als tausend Kärntner und Kärntnerinnen sind in der NS-Zeit für „lebensunwert“ erklärt und ermordet worden.

- Mehr als tausend Kärntner und Kärntnerinnen sind in Konzentrationslagern oder unter KZ-ähnlichen Umständen ums Leben gekommen.

- Die Angehörigen einer kleinen jüdischen Gemeinde sind von Kärnten aus ins Exil und/oder in den Tod getrieben worden.

- Auf verschiedenen über

das ganze Land verstreuten Hinrichtungsstätten wurden gefangene Partisanen, Zwangsarbeiter etc. erhängt, erschossen, hingerichtet.

Die Initiativegruppe unter der Leitung von Mag. Phil. Helge Stromberger ist der entschiedenen Auffassung, daß die Stadt Klagenfurt und das Land Kärnten informative und entsprechend platzierte Gedenksteine und Mahntafeln - z. B. auf dem Areal des LKH zur Erinnerung an die Opfer der NS-Euthanasie - und darüber hinaus eine repräsentative, künstlerisch anspruchsvolle und zentral gelegene Gedenk- und Erinnerungsstätte benötigen.

Die Initiative (Ärzte aus dem Krankenhausbereich, Universitätsangehörige, freiberuflich Tätige, Personen aus verschiedenen weltanschaulichen Richtungen und Parteien) versteht sich als Initialzündung zu einer nachhaltigen Veränderung dieser - eines demokratischen Landes - unwürdigen Situation.

Presserat verurteilt G. Stichauner

Während der Krone-Journalist Gerhard Stichauner in seiner Glosse vom 14. 2. 1988 noch großspurig ankündigte, daß die Beschwerde von Prof. Dr. Gstettner gegen ihn beim österreichischen Presserat „von Lügen und Verdrehungen strözt“, hat nunmehr der österreichische Presserat in diesem Verfahren ein beachtenswertes Urteil gefällt. Er stellte fest, daß die Schreibweise des Journalisten Stichauner in den Glossen „Konfliktstrategie“, „ein Sektfrühstück“, „Marijans Selbstmord“, „Peter Savonrola“, „Gstettner und Smolle“ geeignet ist, die „Berufspflichten der Presse“ zu ver-

Slowenen bei Außenminister B. Lončar

Jugoslawiens Außenminister Budimir Lončar und der Präsident des jugoslawischen Bundesparlamentes, Marjan Rožič, empfingen am Montag in Belgrad eine aus Vertretern beider Zentralorganisationen der Kärntner Slowenen bestehende Delegation unter Führung der Obmänner Dipl. Ing. Feliks Wieser und Dr. Matevž Grilc. Seitens der Slowenen wurde im besonderen auf die drohende Trennung von Schülern nach sprachlichen Kriterien an den Schulen Südkärntens verwiesen und auf die unabsehbaren negativen Folgen für das Zusammenleben beider Volksgruppen aufmerksam gemacht. Außenminister Lončar und Präsident Rožič wurden um Intervention bei den zuständigen österreichischen Politikern ersucht, um eine Lösung der offenen Fragen im Einvernehmen mit der Volksgruppe sicherzustellen.

Klassisches Eigentor der FP-Genossen

Haider und Co. haben sich mit ihrer parlamentarischen Anfrage an Wissenschaftsminister Dr. Tuppy ein klassisches Eigentor geschossen. Wie der „Slovenski vestnik“ in seiner Ausgabe vom 17. Februar berichtete, hatten der „FP-Abgeordnete Mag. Haupt und Genossen“ an den Wissenschaftsminister die Anfrage gestellt, wie hoch das Honorar war, welches Prof. Dr. Gstettner für die Studie „Slowenen in Klagenfurt“ erhalten hat. Die Antwort des Wissenschaftsministers im Original-Wortlaut: „Zur Anfrage, betreffend das Honorar von Prof. Dr. Gstettner für die Durchführung des Forschungsprojektes „Die Slowenen in Klagenfurt/Celovec“, teile ich mit, daß Herr Professor Dr. Gstettner die Leitung der Forschungsarbeiten unentgeltlich durchgeführt hat.“ Jeder weitere Kommentar zu dieser FP-Anfrage im Parlament erscheint angesichts dieser klaren Antwort Dr. Tuppys wohl überflüssig.

letzen. Darüberhinaus haben die Attacken von Gerhard Stichauner das ertragliche Ausmaß und die „Annehmbare Grenze der Polemik durch das Mehrfache „Anden-Pranger-stellen“ von Prof. Gstettner überschritten.

Damit hat sich einmal mehr erwiesen, daß antislowenische Ausfälle und Intoleranz gegenüber andersdenkenden in einer seriösen Berichterstattung keinen Platz haben und keine Argumentation darstellen, heißt es in einer Presseaussendung des Zentralverbandes slowenischer Organisationen in Kärnten.

Das sind die Aufkleber, mit denen die Initiative auf die unwürdige Situation in Kärnten aufmerksam machen will.

Aufruf zur Kundgebung am 12. März 1988 in Wien

Der „Republikanische Klub Neues Österreich“ veranstaltet am 12. März 1988 um 13 Uhr auf dem Ballhausplatz in Wien eine gesamtösterreichische Kundgebung unter dem Motto „Die Wahrheit ist dem Menschen zumutbar“, die auch von zahlreichen Organisationen in Kärnten, darunter dem Überparteilichen Komitee der Zweisprachigen Schule, der Sozialistischen Jugend, dem VSSTÖ, der JG, der Österreichischen Hochschüler-schaft, dem Zentralverband slowenischer Organisationen aktiv unterstützt wird. Von Klagenfurt fahren die Sonderbusse zur Kundgebung nach Wien. Treffpunkt am 12. März, 8 Uhr, vor der „Kärntner Tageszeitung.“ Preis 200 Schilling, für Schüler, Studenten, Lehrlinge, Arbeitslose, JG- und SJ-

Mitglieder 150 Schilling. Anmeldungen ab sofort beim SJ-Sekretariat in Klagenfurt, Telefon 57-9-87, (A. Krassnitzer).

In dem Aufruf zur Kundgebung heißt es unter anderem: „Die Ereignisse der letzten Zeit zeigen, wie wenig die Vergangenheit vergangen ist.“ Österreich ist in einer schweren Krise, Engstirnigkeit will sich als Staatsräson ausgeben, alte Feindbilder und Ressentiments werden mobilisiert, „Anschluß-Gedenkfeiern“ eines Staates mit einem Bundespräsidenten an der Spitze, der zum Symbol einer unerträglichen Geisteshaltung geworden ist, sind blanker Hohn für unsere Geschichte. Eine Beleidigung für Opfer und Widerstandskämpfer. Im Interesse dieser Republik: Er muß gehen!“

Pesem staroselcev afiškega juga je izpovedno pretresljiva. V obori, obdani z belimi stražarji tožijo: Zakaj, ste nam to storili. Naša krivda je v tem, ker smo črni.

Krivi zaradi drugačnosti

Tri leta nepretrganega dela dirigenta Lajka Milisavljeviča in številnih znanih, a še številnejših nepoznanih in nikoli imenovanih sodelavcev, veliko naporov članov šentjakobskega zbora, mnogo vaj in seminarjev je bilo potrebno, da je dozorel koncert pesmi zatiranih narodov. Ansambel, v tem primeru moramo zbor tako imenovati, se nam bo z njim predstavil v soboto, 12. marca ob 19.30 uri v šentjakobskem kulturnem domu.

Ko sem v soboto popoldne prisostvoval delu njihove vaje, sem dobil prijeten občutek, da se je pri nas tudi na pevskem, zborovskem področju nekaj premaknilo. Velik skok bi znal pomeniti njihov koncert že zaradi izbrane tematike; namreč pesmi zatiranih narodov ne slišimo vsakdan, nadalje zaradi pristopa h koncertni predstavitvi, saj je petje le eden izmed izpovednih elementov, enakopraven sicer, a ne prevladujoč. Enako so pomembni gib, ples, instrumenti po izvornih predlogah, rekviziti in celo kostumi.

Kako predstaviti pesem zatiranih, pesem hrepenenja, upora, pesem tolažbe, njihovo domoljubno pesem, je bilo za soustvarjalce eno temeljnih vprašanj, kajti mnogi narodi svojih pesmi ne pojejo na nam običajni način. Kako predstaviti izpoved v nam neznanem jeziku, deželo in ljudi v okolju, kjer živijo? Zakaj so zatirani, zato, ker so drugačni od večine? Ker so rdeči, črni, rumeni, ker govorijo drug jezik, ker niso opustili svoje kulture in prevzeli kulturo „civiliziranih“, edino zveličano kulturo močnejših,

večinskih, ker ljubijo izročilo svojih prednikov in hočejo ostati, kar so? Na marsikatero teh vprašanj bo koncert skušal odgovoriti. Če bo poslušalcem in gledalcem postalo vsaj malo jasno zakaj, odkod vsi ti problemi, in če bomo začutili vsaj delček solidarnosti z njimi, potem bo namen dosežen. Če ob tem ne bomo nadalje tičali v svoji solzni dolini, ampak postali preko pesmi, izpovedi povezani z njimi in zato tudi močnejši, pa bo koncert dal tudi nam oporo v naših prizadevanjih. Občutek, da nismo samo mi ponižani in razžaljeni, nas ne bi smel potisniti v samozadovoljstvo, v pasivnost, v občutek, da jih je še več prizadetih in zato smo lahko kar srečni, da pobiramo nekaj drobtinic bogato obložene mize. Sreča namreč ni v tem, da smo morda manj ponižani ali da so drugi še bolj razžaljeni. Sreča je samo v Svobodi. Ta pa ne pozna primerjalnikov in presežnikov, pomanjševalnic ali stopenj.

Ansambel Mešanega pevskega zbora Rož se je lotil torej zelo zahtevne naloge. Že samo vprašanje izbora

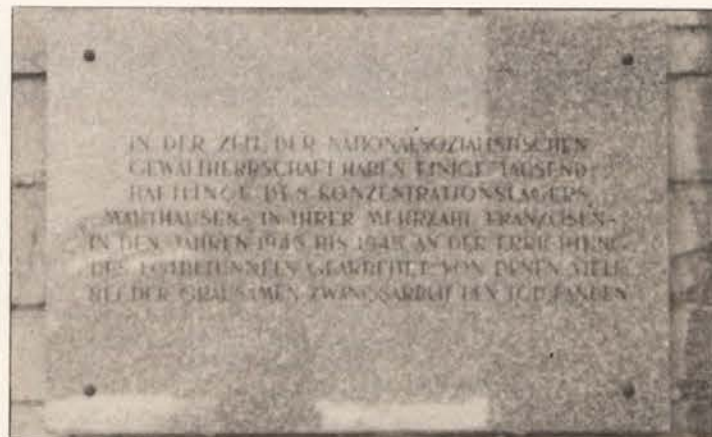
pesmi, uvrščanja narodov ali narodnosti med prizadete ni bilo lahko. Kdo je bolj zatiran, Indijanci v Severni Ameriki ali Romi po vsem svetu, Madžari v Romuniji ali Inuiti, je njihov izbor res reprezentativen? Pri tem so jim pomagali nekateri priznani strokovnjaki, pa vendar obstaja lahko občutek, da niso uvrščeni vsi narodi. Nič ne de, naj predstavitev velja tudi njim!

Precej pesmi spremljajo z instrumenti, ki so jih sami izdelali. Vključujejo največ tolkal. Pri lektorskem delu so si pomagali na različne načine. Indijanske pesmi jim je koreografsko pomagala izdelati Indijanka iz Švice, Lajko pa je iz Ljubljane pripeljal Eritrejec, Kurda, Namibijsca in Palestinca.

Ob koncertu ne gre prezreti tudi impresivno oblikovanega plakata, dela akademskega slikarja Mirana Eriča, koncertnega lista, v pripravi pa je tudi brošura s predstavitvijo narodov in izvajanih pesmi.

Režijska zamisel je delo Marjana Stickra, večina rekvizitov pa je skupno delo. Šentjakobčani bodo koncert izvedli tudi za zaključek Kulturnih dni koroških Slovencev v Cankarjevem domu v Ljubljani, dne 19. marca ob 20. uri, od koder ga bo prenašala ljubljanska televizija, povzela in pozneje predvajala pa ga bo tudi ORF. Mnogo uspeha!

Jože Rovšek

Plošča na avstrijski strani Ljubelja.

Slika: Mohar

Ljubeljski predor spominja na mnoge zločine nacistov

S spominsko proslavo pred ljubeljskim predorom se bodo 12. marca združeni moški zbori v okviru 13. rožanskega izobraževalnega tedna poklonili vsem žrtvam, ki so zgubile življenje v času gradnje predora med leti 1943 in 1945.

Kdo od tisočih avtomobilistov, ki se dnevno prevažajo skozi predor, se danes še zaveda, koliko življenj je pogoltnil predor? Medtem, ko so na južni strani predora, torej na jugoslovanski, leta 1954 postavili spomenik žrtvam nacističnega nasilja v koncentracijskem taborišču na Ljubelju, na severni strani, v Avstriji, na to opozarja le skromna spominska plošča, ki jo vsakdo, ki ni informiran, zlahka spregleda. Dodatno je v Sloveniji leta 1972 nastal edinstven spomenik – 31 marmornatih spominskih plošč vzdanih v kletno obzidje nekdanjega taborišča.

Hitler se je v svojih načrtih za izgradnjo jadranske ceste z nazivom „vojaška cesta št. 333“ prav dobro zavedal pomena predora skozi Ljubelj. Zato je bilo za izvedbo pooblaščen podjetje „Hoch- und Tiefbaugesellschaft Universale“ z Dunaja, sodelovala pa je tvrdka Raubl iz Celovca. Prvotno civilno taborišče je bilo leta 1942 požgano, spomladi 1943 pa je nastalo novo taborišče, kamor so 18. julija 1943 prispeli prvi politični interniranci iz taborišča Mauthausen, kateremu je bilo taborišče v Podljubelju vojaško podrejeno. Prvi interniranci so bili Francozi, sledili pa so jim Rusi, Belgijci, Luksemburžani, Jugoslovani in drugi. Taborišče je stražila močno

oborožena posadka, na južni strani je bilo okrog 120 esesovcev, 80 gorskih žandarjev in nekaj policijskih psov. Podobna posadka je stražila tudi na severni strani. Južnemu delu taborišča je poveljeval komandant Winkler, ob njem pa je bil zdravnik dr. Ramsauer. Prvi je bil po vojni obsojen na smrt z obešenjem, drugi pa je kljub obsodbi na dosmrtno ječo že nekaj let pozneje začel v Celovcu svojo zdravniško prakso, ki jo opravlja še danes. Šef severnega dela taborišča je bil dr. Brick, po vojni obsojen na smrt z ustrelitvijo.

Jetniki na Ljubelju so delali podnevi in ponoči v treh izmenah, venomer v skupinah okrog 200. Ko so jim zaradi navora, lakote in mraza pošle moči, so jih pošiljali nazaj v Mauthausen, od koder se niso več vrnili. Mnogi pa so zaradi krutosti nemških gospodarjev in taboriščnih kapejev – kriminalcev našli smrt že na Ljubelju samem. Poleg tega, da so vrtali predor, so morali pozimi, oblečeni v borne taboriščne cape, pluziti cesto. Kdor je obnemogel pri delu, je prišel v ambulanto esesovca dr. Ramsauerja. Za tiste, ki niso preživeli, je bil pripravljen zasilni krematorij. Želja internirancev je bil beg, ki pa je le uspel malokateremu.

V poldrugem letu so predor za silo dogradili, le tega pa se je po porazu v polni meri poslužila nemška vojska, ko je v trumah bežala skozenj v Avstrijo. 7. maja 1945 so preživeli interniranci zapustili taborišče.

Miha Pasterk

Gonja na Gradiščanskem

Hud izgred župana občine Stinatz/Stinjac, Freda Granditsa! Po razsodbi Ustavnega sodišča o veljavnosti hrvaščine kot uradnega jezika po skoraj celem Gradiščanskem je izjavil, da njegova občina (v Stinju znaša delež Hrvatov 80%) tega ne bo dopustila. Dobesedno pa je dejal: „Če bo kdo dejansko zahteval npr. gradbeno dovoljenje v hrvaščini, bom pustil prošnj

najprej tri mesece ležati, potem pa poslal po prevajalca... Tisti, ki bo zaprosil v nemščini, bo medtem hišo že v surovem dozidal.“

Hrvaški akademski klub to izjavo primerja z agitacijo KHD-ja in s koroškim „Orts- tafelsturmom“. Hkrati pa napoveduje tudi pravne postopke v primeru, da bodo Granditsove izjave v „Kleine Zeitung“ potrjene.

Solidarni s koroškimi Slovenci

V Avstrijskem zveznem združenju mladine je zastopanih 17 mladinskih organizacij. Vse te organizacije so se na svojem zasedanju izrekle proti uveljavitvi koroškega „pedagoškega“ modela. V podporo te svoje zahteve pa so si izmislili posebno akcijo. Na vseh šolah širom Avstrije naj bi učenci in tudi učitelji izvedli dvojezično pozdravno akcijo „Guten Tag/Dober dan“, s tem pa izpričali svojo solidarnost do upravičenih zahtev koroških Slovencev.

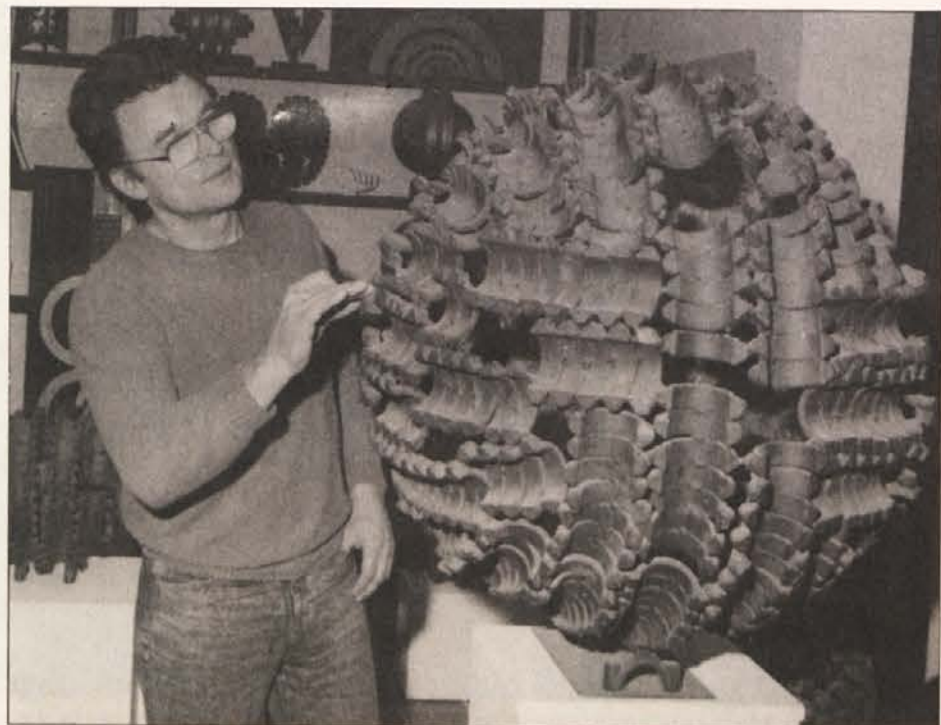
Datum	Kraj	PRIREDITVE	Prireditelj
Četrtek 10.3. 19.30	Farna dvorana v Šmihelu	KOROŠKI SLOVENCINI PRIKLJUČITEV predava: Dr. Teodor Domej	
Četrtek 10.3. 20.00	Klubske prostori, Mondscheing. 9, 8010 Gradec	OBČNI ZBOR KLJUBA	Klub slovenskih študentov in študentk v Gradcu
Petek 11.3. 18.30	Literarisches Quartier Alte Schmiede, Dunaj, 1. okraj	Slovenska pesnitev v Avstriji: Gustav Januš, Florijan Lipuš in Franc Merkač Dvojezično branje	
Petek 11.3. 10.00	Landesgericht Wien	ODKRITJE SPOMINSKE PLOŠČE ŽRTVAM FAŠIZMA	Liga za človekove pravice
Petek 11.3. 20.00	Klubske prostori, Mondscheing. 11, Dunaj	Gerhard RUIS – bere	KSŠSD
Sobota 12.3. 19.30	Farna dvorana v Železni Kapli	ponovitev igre: ČASOVNO VZPOREDJE V BIRKENWALDU Igralska skupina SPD „Zarja“ v Železni Kapli	SPD Zarja, SPD Valentin Polanšek, SPD Trta
Sobota 12.3. 19.30	Kulturni dom v Šentjakobu	PONIŽANI IN RAZŽALJENI Pesmi zatiranih narodov	Mešani pevski zbor „Rož“
Sobota 12.3. 11.00	Kulturna taberna Pri Joklnu, Celovec	PREDSTAVITEV KNJIGE: Janko Messner: „IZ DNEVNIKA 1938 – 1941“	Založba Drava – Celovec in Partizanska knjiga Ljubljana
Sobota 12.3. 16.30	Ljubelj	SPOMINSKA PROSLAVA – MAUTHAUSEN LJUBELSKI PREDOR	Rožanski izobraževalni teden
Sobota 12.3. 16.00	farna cerkev v Borovljah	„PESEM TISOČERIH ZVONOV“ iz Slovenije Pri maši sodeluje 70 mladincev s plesom, petjem in igranjem	Katoliška mladina
Nedelja 13.3. 14.30	Delavska zbornica Kaiser-Josef-Platz, Beljak	KOROŠKA POJE Nastopajo zbori iz Roža in z Gur ter Akademski pevski zbor France Prešeren iz Kranja, Mešani pevski zbor iz Žabnice in Tržaški mešani zbor.	Krščanska kulturna zveza
Ponedeljek 14.3. 18.30	Literarisches Quartier Alte Schmiede, Dunaj, 1. okraj	Slovenska pesnitev v Avstriji: Janko Ferk, Andrej Kokot in Cvetka Lipuš Dvojezično branje	
Ponedeljek 14.3.	Glavni trg v Borovljah	JOŽEFOV SEJEM	Občina Borovlje
Torek 15.3. in Četrtek 17.3. 19.30	Mariatrost, Gradec	SLOVENSKI KULTURNI DNEVI	KSŠSD Gradec
Sreda 16.3. 19.30	farna dvorana v Šmihelu	AVSTRIJA V LETU 1938 Predava prof. Janko Zerzer	
Sreda 16.3. 20.00	Klubske prostori, Mondscheing. 9, Gradec	DIA-PREDAVANJE O POTOVANJU PO MEHIKI – Martin Hobel	KSŠSD Gradec
Petek 18.3. in sobota 19.3.	Kleiner Festsaal, dunajska univerza	NARODNE SKUPNOSTI – naš sestavni del Zasedanje o položaju in perspektivah etničnih manjšin v Avstriji: Predavajo: dr. Günther Hödl; dr. Moritz Csaky, dr. Wolfgang Dressler, dr. Heiner Keupp; dr. Peter Pernthaler; dr. Anton Pelinka; dr. Jürgen Zimmer; zaključno podijsko diskusijo bo vodila dr. Anneliese Rohrer (Die Presse)	Avstrijska rektorska konferenca
Torek 22.3. 20.00	Posojilnica Pliberk	OBČNI ZBOR SPD „Edinost“ V PLIBERKU	
Torek 22.3. 19.30	Farni dom v Šentjakobu v R.	„JEČA ALKOHOLIZMA IN POT IZ NJE“	Katoliška prosveta Šentjakob in Katol. mladina
Sreda 23.3. 19.30	farna dvorana v Šmihelu	NACIONALNI SOCIALIZEM NA KOROŠKEM mag. Ulfried Burz, Celovec	
Četrtek 24.3. 18.30	društvena soba pri Bundru v Borovljah	NASTOP UČENCEV GLASBENE ŠOLE oddelkov Borovlje in Sele	Glasbene šola in SPD Borovlje

RAZSTAVE

Galerija Tinje	Likovna dela Branka Duha – Akvareli, pasteli in oljne slike. otvoritev 16.3., 19.30 – pevski spored oblikujeta MoPZ France Marolt iz Malečnika in MoPZ Srce iz Dobrle vasi.
Kulturna taberna Pri Joklnu	„Ženska razstava“ Ob mednarodnem dnevu žena oblikujejo sodelavke celovškega ženskega centra Bella donna. (do konca marca).
Künstlerhaus Klagenfurt	Razstava del umetnikov: F. Blaas, H. Flois, F. Zolly in P. Zolly
Kleine Galerie im Künstler-	Arhitektur – Kultureller Auftrag Razstava arhitektov Nussmüller, Peyker in Schuster (Gradec – „Gruppe 3“)

SLOVENSKI VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Tarviser Straße 16. Uredništvo in uprava: 9020 Celovec, Tarviser Straße 16, tel. (0 463) 51 43 00-30/31/32/33/34, teleks 42 20 86 ZSO. Glavni urednik: Ivan P. Lukan; urednika: Andrej Kokot, Andrej Mohar. Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec – Borovlje. Zastopstvo za Jugoslavijo: ADIT-DZS, Kardeljeva c. 8/II, p.p. 171 61000 Ljubljana. Letna naročnina: 300 avstr. šilingov; za Jugoslavijo 12.000 dinarjev. Oglasi: 1/1 stran 12.000 avstr. šilingov, za Jugoslavijo 900.000 dinarjev.

Impresivna kiparska dela

Vasilije Četković – Vasko je jugoslovanski akademski kipar, ki živi in dela v Prekorju pri Celju. Tam ima svoj atelje, v katerem hrani številne eksponate in modele kipov in skulptur, ki jih je ustvaril v zadnjih letih. Četković, ki uživa velik mednarodni ugled, je za svoja kiparska dela prejel več mednarodnih nagrad.

Prejšnji teden se je zastopnik našega lista s predstavniki celovškega uvoznizvoznega podjetja Intrade in Slovenske prosvetne zveze mudil na obisku pri imenovanem kiparju. Umetnik in njegova soproga Ana sta goste prijazno sprejela ter jim razkazala del njegove bogate ustvarjalnosti. Četković je namreč kipar, ki svoje skulpture izdeluje iz različnih materialov kot so steklo, les, kovina, keramika, sam pa se ima za specialista za kamen. V svojih delih na impresiven način opozarja člo-

veštvo na nevarnost jedrske vojne. Zato imajo njegove skulpture čestokrat obliko bombe, ki v svoji notranjosti skriva neznansko rušilno silo, ki bi ob eksploziji uničila vse človeštvo. S številnimi variacijami na to temo umetnik sviri odgovorne politike na tako ravnanje in jih poziva k prizadevanju za ohranitev miru na svetu. Četković ustvarja tudi skulpture z drugačno motiviko. Njegov umetniški svet je večplasten, a izviren in zato močan v izrazu. Četković trenutno pripravlja veliko razstavo, ki bo junija letos v Bonnu; pripravljen pa je razstavljati tudi v Celovcu, če bi pristojni kulturni dejavniki našega glavnega mesta pokazali zanimanje. Tako priložnost pa vsekakor kaže izkoristiti, saj bi s predstavitvijo Četkovićevih kiparskih del imeli možnost spoznati enega največjih jugoslovanskih umetnikov.

Iz dnevnika Janka Messnerja

Janko Messner je bil star sedemnajst let, ko je 11. marca leta 1938 nacistična Nemčija izbrisala prvo avstrijsko republiko. 12. marca 1938 je začel s pisanjem dnevnika, ki ga je nadaljeval do 21. januarja 1941. Medtem, ko smo v naši seriji „pričevanja“ upoštevali priče, ki se izpred petdesetih let spominjajo krutih dogodkov nacističnega nasilja, se bomo tokrat srečali z refleksijami mladega

Slovenca, ki je svojemu dnevniku zaupal usodo tistih dni. 14. 3. 1938 je Janko Messner v svoj dnevnik med drugim zapisal: „Včeraj smo začutili prav posebno zatiranje in tlačenje Nacional-socialistov. Prišlo jih je namreč nekaj okoli 20 – popoldne, ko smo se ravno že igrali radi lepega sončnega dneva, v Marijanišču, ki so (pod vodstvom Ebsterja) hoteli preiskati Marijanišče. Gospod

Ravnatelj so pripustili (niso mogli namreč kaj drugega) in mi smo se zbrali v dvorani“.

Tako se začena Messnerjev dnevnik, iz katerega se do konca čuti prizadetost mladega človeka ob krivici in ob nasilju, ki se je stopnjevalo. Odlomke iz dnevnika Janka Messnerja bo avtor bral prihodnji petek v slovenski oddaji deželnega studia ORF za Koroško.

Nastop slovenskih književnikov

V znanem literarnem centru Alte Schmiede na Dunaju bodo 11. in 14. marca letos brali iz svojih del slovenski koroški pesniki in pisatelji Florijan Lipuš, Gustav Januš, Cvetka Lipuš, Janko Ferk in Andrej Kokot. Svoja dela bodo brali v izvorniku in v nemškem prevodu: njihov nastop prirejajo v okviru spominskih prireditev ob 50-letnici priključitve Avstrije k Hitlerjevi Nemčiji.

Marca bo podoben nastop tudi v Salzburgu,

tam bo izšla tudi novoustanovljena literarna revija, v kateri bodo predstavili naše besedne ustvarjalce.

V tem času bodo izdajatelji in založnik knjige „Zadnja možnost spoznati Avstrijo“, to dvojezično antologijo sodobne avstrijske književnosti predstavili najprej v Beljaku, potem v Ljubljani in na Dunaju. Mohorjeva založba, Janko Ferk, Peter Kerschke in drugi bodo predstavili tudi zbirko pesmi Milke Hartmanove, ki

je, kot znano, izšla v nemškem prevodu.

Novi odbor DSPA se prizadeva za boljše sodelovanje med društvoma slovenskih pisateljev v Avstriji in v Ljubljani. V ta namen se bo jutri v Ljubljano odpravila delegacija naših pisateljev, kjer se bo na sedežu DSP pogovarjala s predsednikom Rudijem Seligom in drugimi člani glavnega odbora, medtem ko bo delegacijo naših pisateljev vodil predsednik Janko Messner.

Koroški kulturni dnevi v Ljubljani

V času od 17. do 20. marca bodo v Cankarjevem domu v Ljubljani spet Koroški kulturni dnevi. Spored sta pripravili obe kulturni organizaciji s Koroške, v Ljubljani pa jih bo izvedla Zveza kulturnih organizacij Slovenije skupno z vodstvom Cankarjevega doma.

Predstavitve kulturnih dosežkov naše narodne skupnosti bo v slovenskem glavnem mestu zelo pestra in bo obsegala likovno umetnost z razstavo Valentina Omana, zborovsko in glasbeno kulturo – nastopila bosta MePZ „Rož“ in ansambel „Drava“ – ter našo gledališko dejavnost, ki jo bo predstavljala igralska skupina KPD Planina iz Sel. V tem okviru bo tudi okrogla miza, ob kateri bodo predstavniki naše narodne skupnosti spregovorili o narodnostnem ločevanju ob primeru dvojezičnega šolstva na Koroškem. V tem okviru bo šlo tudi za čas priključitve

Avstrije k Hitlerjevi Nemčiji; dr. Teodor Domej bo predaval na to temo, medtem ko bodo nekateri naši rojaki pričali, kako so doživljali propadanje Avstrije leta 1938.

Ob tem času bo v Etnografskem muzeju tudi razstava panjskih čelnic, lončarstva in železnega orodja iz zbirke Slovenske prosvetne zveze. Spored:

17. 3. ob 18. uri bo otvoritev razstave del Valentina Omana; o razstavi in umetniku bo spregovoril umetnostni zgodovinar Ivan Sedej; ob 19. uri okrogla miza na temo: Narodnostno ločevanje na Koroškem ob primeru dvojezičnega šolstva. Sodelovali bodo: dr. Susanne Dermutz, Franc Kukovica, dr. Valentin Inzko, Tomaž Ogris, Gabi Partl, diskusijo pa bo vodil dr. Janko Zerzer.

18. 3. ob 12. uri bo v Etnografskem muzeju otvoritev razstave „Iz ljudske umetnosti naših dedov“; ob 17. uri bo

dr. T. Domej predaval na temo „Koroški Slovenci in leto 1938“; ob 19. uri bodo v okviru prireditve „Doživljali smo propadanje Avstrije leta 1938“ pričevali Tomaž Holmar, Gregelj Krištof, Folti Oraš, Johana Sadolšek – Zala, moderator pa bo dr. Teodor Domej; ob 20. uri „Panta rej“ – koncert ansambla „Drava.“

19. 3. bo v otroški matineji nastopila Mladinska gledališka skupina KPD „Planina“ s komadom „Androles in Lev“; ob 20. uri pa bo koncert MePZ „Rož“ – Ponižani in razžaljeni – pesem zatiranih narodov. Razen etnografske razstave, bodo vse prireditve v Cankarjevem domu. Prvotno je bila načrtovana tudi predstava SPZ „Miklova Zala '87“, vendar so uprizoritev preložili na mesec junij. Tedaj jo bodo naši igralci uprizorili na ljubljanskem gradu ali pa v Križankah.

Koroška poje – osrednji koncert KKZ

Na nedeljskem koncertu KKZ so sodelovali pevski zbori iz Podjune in okolice Celovca (na sliki desno MoPZ „Franc Leder Lesičjak“, spodaj pa MePZ „Podjuna-Pliberk“), v Beljaku pa bodo nastopili pevski zbori iz Roža, Gur in kot že omenjeno, gostje iz Kranja, Žabnic in Trsta.

Ob tej priložnosti bralece obveščamo, da ima KKZ novo tel. številko – 51 62 43.

Partizanska knjiga in Založba Drava vabita na predstavitev nove knjige

**Janka Messnerja
Iz dnevnika
1938-41**

v soboto, 12. marca 1988 ob 11. uri v gostilni Pri Joklnu v Celovcu.

Partizanska pesem v Hofburgu

Združenje avstrijskih mladinskih organizacij je pretekli petek izvedlo veliko prireditev v Hofburgu in jo poimenovalo „Nikoli več vojne, nikoli več fašizma.“ V znak solidarnosti s koroškimi Slovenci, so povabili ansambel Trio iz Roža. Predsednica združenja Irene Heinisch je v pozdravnih besedah opozorila na pereče probleme slovenske narodne skupnosti na Koroškem, dr. Erika Weinzierl je v referatu govorila o potrebi po solidarnosti z vsemi manjšinskimi skupinami, dr. Bruno Kreisky pa se je v govoru dotaknil zgodovinskega spomina in lukenj. Ker se ni odrekel omeniti Waldheima, je ministrica Marlies Flemming zapustila prireditve.

Trio iz Roža je zapel pesem Trije rdeči žvižgi, ki so jo po pripovedi partizanke Jelke uglasbili Schmetterlingi, čilensko uporno El pueblo unido ter dve slovenski narodni in požel velik aplavz in odobravanje.

Pod pokroviteljstvom Mohorjeve družbe je minulo nedeljo v Domu glasbe v Celovcu potekal letošnji osrednji koncert Krščanske kulturne zveze, ki ga ta prireja pod naslovom „Koroška poje“, tokrat pa je bila prireditev še v znamenju 80-letnice ustanovitve Slovenske krščansko-socialne zveze.

Predsednik dr. Janko Zerzer je v svojih pozdravnih besedah dejal, da je geslo letošnjega koncerta Pomlad, kar naj bi pomenilo pogled v bodočnost. Ob tej priložnosti je povedal, da je njegova organizacija skušala dobiti tudi dvorano v Velikovcu, kjer pa so prošnjo spet odklonili. Zerzer je ob 80-letnici ustanovitve Krščansko-socialne zveze omenil, da KKZ letos obhaja 35-letnico delovanja in da so bili v

povojnih letih odnosi s Slovensko prosvetno zvezo težavnejši, da pa sedaj poudarjajo bolj tisto, kar obe organizaciji družijo.

Med občinstvom je Zerzer pozdravil številne goste, med njimi ljubljanskega metropolitana škofa Šuštarja, predstavnike koroške cerkve s kanclerjem Krištofom na čelu, generalnega konzula SFRJ Miklavčiča, predsednika SPZ Ogrisa in druge.

Poleg domačih pevskih zborov sta na koncertu sodelovala tudi vokalni oktet Tro s Prevalj in moški pevski zbor „Mirko Filej“ iz Gorice. Na koncertu, ki ga bo KKZ prihodnje nedeljo priredila v Beljaku, pa bodo kot gostje sodelovali APZ „France Prešeren“ iz Kranja, moški zbor iz Žabnic in Tržaški mešani zbor.

Poezija

„Gledališka skupina Gorica“ bo jutri posnela za slovenski Radio Trst A izbor pesmi našega lirika Andreja Kokota. Pesmi bodo brali iz pesniške zbirke Kamen molka. Izbor pesmi je pripravil Janez Povše, ki je hkrati tudi režiser oddaje. Recital bo Povše naštudiral tudi za odrsko izvedbo, torej z ustreznimi glasbenimi in svetlobnimi efekti. Obstaja tudi možnost gostovanja na Koroškem.

Odrska priredba lirčnih pesmi je pri nas precej redka, zato bo za društva takšna možnost gotovo zanimiva. Tudi izpovednost Kokotovih pesmi je vedno aktualna.

Prevajalci pozor!

Avstrijsko društvo prevajalcev prireja v dneh od 22. do 24. aprila letos v Pöllauu na Štajerskem seminar za prevajalce. Tokrat bodo obravnavali prevajanje lirike.

Prireditelji vabijo tudi slovenske koroške in druge prevajalce, da se seminarja udeležijo, ker bodo ob zadostnem številu imeli tudi krožek za slovenske prevajalce; vodila ga bo dr. Helga Mračnikar, ki sprejema tudi prijave. Želeti bi bilo, da poziv ne bi šel v prazno, saj je prevajalstvo za prodor in medsebojno oplajanje izrednega pomena.

„Herr Moriz Deutschösterreicher“

Herr Moriz Deutschösterreicher. Eine jüdische Erzählung zwischen Assimilation und Exil. Herausgegeben und kommentiert von Jürgen Egyptien. Droschl Verlag 1988. 106 str.

V zapuščini Ernsta Fischerja se je našel sveženj 42 drobno popisanih listov, ki niso sodili tja. Anonimni avtor brez pridrzkov in z zajedavo ironijo opisuje življensko pot avstrijskega Juda Moriza Deutschösterreicherja, s težiščem na čas tisočletnega rajha. Prav pristranskost in očitna prizadetost – avtor se vse bolj istoveti s svojim „junakom“ – odlikujeta besedilo. Ne gre

Odklonitev

Avstrijski pesnik in prevajalec Herbert Kuhner je podelitev naslova Profesor, ki mu ga je na predlog Mohorjeve družbe priznalo ministrstvo za pouk, umetnost in šport za njegovo delo na področju literature, zlasti za njegovo prevajalsko delo, odklonil. Nalog za podelitev naslova podpisuje Zvezni predsednik. Kuhner pa od sedanjega avstrijskega zveznega predsednika tega naslova iz protesta noče sprejeti.

Pred kratkim Hermann Langbein, sedaj Kuhner. Le komu bo avstrijski predsednik še lahko podpisoval odklonjanja častne naslove?

„Fašizem in pedagogika“

je naslov serije predavanj na celovški univerzi (predavalnica 1).

Spored:
Ponečeljek, 14. 3. 1988: 14.00 Adam-Avstrijska šola na poti v nacionalsocializem (drugi referent Teodor Domej); **15.30** Gstettner-Narodna antropologija in „manjvredne rase“.

Torek, 15. 3. 88: 9.00 Larcher-Vzgoja mladine v 3. rajhu; **10.00** Dermutz – Oblike dresure žensk v fašizmu; **11.00** Ottomeyer-Mehanizmi izpodrinjanja na Koroškem.

toliko za literarno obdelavo zgodovinskih dejstev kot za pristen prikaz nekega v podzavest izrinjenega poglavja avstrijske zgodovine. Zgodba o Morizu Deutschösterreicherju je verjetno nastala že leta 1940, njena avtentičnost v opisovanju podrobnosti pa ustvarja živo sliko, ki si jo je treba prav v teh marčnih dneh ob obletnici spet ogledati in si jo priklicati v zavest.

Spremna beseda in izčrpne opombe olajšajo uporabo te knjige: vsakomur priporočam, da jo v teh tednih nosi kar s seboj. To branje je obvezno.

Fabjan Hafner

VINKO GLOBOKAR KOZMOKINETIČNO GLEDALIŠČE

OPERNI PILOT

OBSERVATORIJ

MIGRANTI

CANKARJEV DOM

Osrednji dogodek letošnjega repertoarja Cankarjevega doma bo izvedba glasbenega dela Les emigrés v Parizu živčnega slovenskega skladatelja Vinka Globokarja. Uprizoritev na velikem odru Cankarjevega doma je zaupana kozmokinetičnemu gledališču Rdeči pilot, ki je v skladu s svojim konceptom projekt imenoval OPERNI OBSERVATORIJ MIGRANTI. Tema Migrantov je zgodba o delavcu, ki gre na delo v tujino. Uprizoritev spremlja njegovo prilaganjanje okolju in posebej izpostavlja vlogo medija v današnjem svetu. V Ljubljani bo uprizorjena le ena predstava in sicer v petek 1. aprila 1988 ob 20. uri v Cankarjevem domu.

Ze desetič na Arihovo peč!

SLOVENSKI VESTNIK
ŠPORT

Sobotne padavine so prepečile, da bi bil 10. zimski pohod na Arihovo peč tako masovna prireditel, kot so si organizatorji to želeli.

Vremenska situacija zadnjih 24 ur v startnem področju pri Polancu na Čemernici: gosta megla in sneg v soboto popoldne, v igredne temperature in skoraj jasno v nedeljo, na dan pohoda in teka. Mnogi planinci in tekači so se ustrašili grdega vremena – še v nedeljo zjutraj je po vsej Koroški rahlo snežilo – in so tako zamudili jubilejno srečanje in tekovanje.

Udeležba kljub temu ni bila od muh: nad 300 ljudi, večina iz matične države, je prispelo v gorski kraj nad Šentjakobom v Rožu, da bi šli po poteh partizanov in se spomnili tistih 8 borcev, ki so bili nasilno umorjeni februarja leta 1945. Pod Arihovo pečjo je bil namreč v bunkerju sedež Okrajnega odbora Osobodilne fronte za Beljak. Nacisti so za bunker zvedeli in ga tudi izsledili. Obkolili so ga in do kraja raz-

dejali. V neenaki borbi s fašističnimi krvniki so padli omeñeni borci, med njimi so bile tudi ženske in 16-letni kurir. Trupla padlih partizanov so vrgli ob rob šentjakobske ceste in jih tam pustili ležati nekaj dni, da bi ustrašovali prebivalstvo.

V opomin na ta dogajanja je Slovenska športna zveza leta 1979 organizirala prvi zimski pohod. Letošnji deseti pa je bil tudi v znamenju 40. obletnice obstoja SŠZ in, kot je ob pozdravu dejal njen predsednik dr. Ludvik Druml, v opomin na leto 38, ki je pomenilo začetek najhujših represalij napram koroškimi Slovincem. O pohodnikih pa je treba zabeležiti, da so se nekateri že desetič udeležili pohoda, za petkratno udeležbo pa so številni prejeli zlato značko.

Za brezhibno oskrbo udeležencev sta skrbeli sopredsedatelja SPD „Rož“, s klobasami in čajem, in Slovensko planinsko društvo, katerega člani so teptali stezo. SŠK Obir je z najmodernejšimi napravami meril čas tekačev na progi, ki jo je speljal Stanko Mečina. Njega in ekipo Kapelčanov je pohvalil predvsem najboljši dneva in dobitnik Vestnikove plakete, Celovčan Hans Moll, ki je te dni postal tudi koroški prvak. Jubilejni deseti zimski pohod in smučarski tek sta se iztekla v prijetni družabnosti na prostoru pred Polančevo domačijo.

Franci Rulitz

Velika je bila zagnanost udeležencev letošnjega smučarskega teka na Čemernici.

Slika: F. Rulitz

Priprave SAK Hanzi Smrtnik pokalni prvak

Igralci Slovenskega atletskega kluba so za teden dni na pripravah v Umagu. Doslej so odigrali tudi že dve pripravljalni tekmi, in sicer so podlegli drugemu v slovenski ligi Slovanu iz Ljubljane s 3:0, štajerskega podligaša Muregg pa so premagali z 2:1. Gola sta dosegla Kristijan Wölbl in Pepej Pasterk.

Toda iz Umaga prihaja tudi slaba vest: na treningu sta se namreč poškodovala napadalca Arthur Hanser in Richard Burger, ki bosta – tako meni zdravnik – morala počivati najmanj tri tedne. To pomeni, da je vprašljivo, če bosta mogla igrati v pokalni tekmi proti Vorwärtsu iz Steyra, ki bo na velikonočni ponedeljek ob 16. uri.

Sankač SŠK Obir iz Želzne Kaple Hanzi Smrtnik je bil na zadnji tekmi za koroški sankanski pokal v Čajni tretji in si tako zagotovil zmago v skupnem seštevku za vso sezono. Povrh tega pa je skupaj s svojim klubskim kolegom Jozijem Karničarjem osvojil izvrstno četrto mesto med dvojicami.

Hanzi Smrtnik pa se je uveljavil tudi na tekmi za Karavanški pokal, ki so ga letos odločili v dveh tekih v Svečah. V prvem teku je bil drugi, v drugem pa tretji, kar je v skupnem seštevku pomenilo odlično drugo mesto.

Manj uspešni so bili Obirjevi sankaci, saj so v prvem teku vsi izpadli, v drugem pa je bil Willi Urschitz v tekmovalju s športnimi sankami drugi.

In spet k tekmovalju v Čajni: Veliko nagrado Koroške si je v splošnem razredu priboril Fridi Osojnik (pravtako SŠK Obir).

Hanzi Smrtnik

Slika: Mohar

Rezultati teka

Dekleta do 16 let: 1. Katja Kejzar 2. Polona Erlih. Zenske nad 30 let 1. Brigitte Prušnik 2. Marjeta Šparovec. Fantje do 16 let: Dejan Mezek 2. Miha Larisi 3. Sandi Vidovič. Moški do 30 let (proga 7 km): 1. Ludvik Majcen (27:40.0) 2. Andrej Zupan (27:56.3) 3. Toni Majcen (28:54.5) 4. Tine Zupan (30:43.4) 5. Marko Pobirk (32:02.7). Moški nad 30 let (proga 7 km): 1. in najboljši dneva Hans Moll (26:27.0) 2. Milan Sedušak (28:27.9) 3. Willi Tsehemernjak (28:35.0) 4. Frenk Kavka (32:45.7) 5. Janez Globočnik (33:43.5) 6. Franc Rožič 7. Janez Omerza 8. Janko Malle. Moški nad 50 let: 1. Morautschnig Ernst 2. Franc Hrovat 3. Stane Anderle.

ŠPORTNE VESTI

● **Smučarski skoki:** Na prireditvi SŠK Obir je bil najboljši dneva Zahomčan Günther Kaiser. S skokom 25 metrov je zabeležil tudi nov rekord skakalnice pri Poderšniku. Že na tretje mesto pa se je uvrstil domačin Thomas Krasnik. Ostali zmagovalci: Martin Kriber (otroci I), Andrej Zagernik (otroci II) ter Tomaž Kuglitsch (šolarji I).

● **Kros-tek:** Po šestem mestu na štajerskem univerzitetnem prvenstvu v gorskem teku je Peter Andrej Stern iz Rikarje vasi dosegel na celovških tekmovaljih za pokal v krosu (tri tekme) solidno šesto mesto. Kot je Peter povedal v razgovoru s Slovenskim vestnikom, smatra te nastope le kot pripravo za dunajski spomladanski maraton.

● **Namizni tenis:** NTK Celovec I je premagal tudi Saturn iz Celovca s 7:3. Točke za NTK: F. J. Smrtnik (3), Kupper (2), Mohar (1), Smrtnik/Kupper.

Najboljši Danijel Užnik!

Da so si v Šentjanžu za letošnjo smučarsko sezono zastavil visoke cilje, nam je povedal vodja njihovega športnega društva, direktor Erih Užnik, že pred začetkom tek-

Danijel Užnik

Slika: Mohar

movanj. Vso sezono so se tudi trudili, da bi nadebudni naraščajniki – to so mladi športniki, ki tekmujejo v otroški skupini – tudi letos ponovili svoje lanske uspehe, ko je Danijel Užnik osvojil koroški pokal, Dunja Jamnig pa je bila pri dekletih druga (naslov pa zgrešila le za 17 stotink sekunde). Poleg tega je ŠD Šentjanž lani prejelo tudi moštveni pokal, saj so poleg imenovanih dveh tudi drugi tekmovalci skoraj vedno nabirali točke.

To je bil torej doslej največji uspeh Šentjanžčanov in vsakdo je že pred tekmovalji vedel, da bodo tolikšen uspeh le težko ponovili. Toda mladi Danijel Užnik se tudi od obremenitve, da mora letos braniti svoj naslov, ni dal zbežati in ga je ponovil: tokrat na zelo prepričljiv način, saj je v Podnu, kjer je ŠD Šentjanž organiziralo finalno tekmo za takoimenovani Tyrolia-pokal, prehitel svojega tek-

meca Schönfelderja (Peca) v obeh tekih slaloma in si tako zagotovil poleg dnevne zmage tudi zmago v skupnem seštevku pokalnega tekmovalja.

Lahko si predstavljamo, kolikšno je bilo veselje malega Danijela, pa tudi njegovih trenerjev (Eriha Užnika in prof. Tonča Malleja). S to zmago pa je Danijel razbremenil tudi svojo kolegico Marion Maloveršnik, ki je bila pred finalno tekmo še na tretjem mestu skupnega seštevka, v Podnu pa je imela veliko smolo, saj je izpadla že v prvem teku, tako pa tudi v skupnem seštevku zgrešila mesto na stopnicah: bila je četrta.

Izpad Maloveršnikove pa je v bistvu odločal tudi o uvrstitvi v moštvenem tekmovalju. Z dobrimi točkami bi bila Marion zagotovila tudi ponovno zmago Šentjanža, ki pa je tako zaostal za Peco za nekaj borih točk.

Andrej Mohar

TERMINI

NAMIZNI TENIS

Četrtek, 10. 3. 1988: SCA Šentvid – Sele II (19), Labot – Sele III (19.30).

Petek, 11. 3. 1988: Carinthia – NTK Celovec II (19).

Ponedeljek, 14. 3. 1988: NTK Celovec I – KAC (19), NTK Celovec II – Liebenfels (19).

ŠAH

17. – 27. 3. 1988: 9. šahovski festival na Bledu (informacije: Šahovska zveza Slovenije, Cankarjeva 1/1, Ljubljana, telefon: 061/210-714).

SMUČANJE

Četrtek, 10. 3. 1988: Deželno solarsko prvenstvo (Dobrač, 10.30)

SMUČARSKI SKOKI

Nedelja, 13. 3. 1988: Koroški otroški pokal (Bad Bleiberg, 11).

SANKANJE

Nedelja, 13. 3. 1988: Spomin-sko tekmovalje (Dellach, 11).